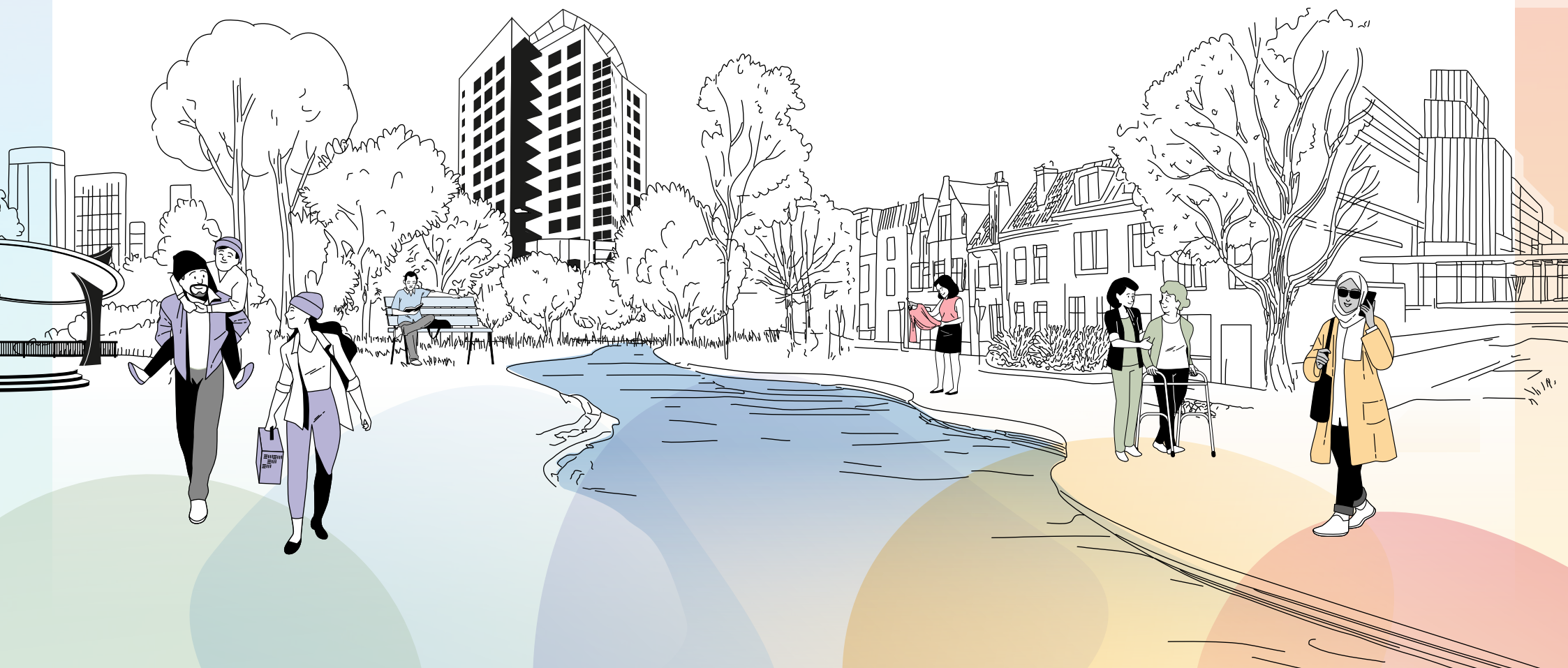

Duurzaamheidsagenda **2040**

Duurzaam denken en doen

Duurzaamheidsagenda 2040 op hoofdlijnen

In 2040 leven we in Veldhoven in balans met onze directe omgeving en binnen de draagkracht van de aarde als geheel. Als gemeente pakken we daarom nu onze verantwoordelijkheid, geven het goede voorbeeld, stimuleren en faciliteren we duurzame initiatieven.

Waar zetten we op in?

Groen

- Groen inrichten van de fysieke leefomgeving
- Waarden van groen
- Natuurinclusief ontwerpen en (ver)bouwen

Klimaatbestendig

- Voorkomen en beperken van hitteoverlast
- Voorkomen en beperken van droogteschade
- Voorkomen en beperken van wateroverlast

Schoon, gezond en veilig

- Kwaliteit van lucht, bodem en water
- Voorkomen van hinder aan onze fysieke leefomgeving
- Voorkomen van gevaarlijke omstandigheden

Duurzame energie

- Besparing: energie-besparende maatregelen, zoals isoleren
- Hernieuwbare lokale bronnen
- Toekomstbestendig energiesysteem
- Uitstootvrije mobiliteit

Circulair

Verminderen, hergebruiken en recycleren van materialen.

Wat is hiervoor nodig?

Een wendbare organisatie: duurzaam denken en doen. Integraal onderdeel van ons handelen, niet extra maar anders.

Uitgewerkt beleid en kaders en instrumenten om op te sturen.

Ondertussen: uitvoering voortzetten, samenwerken met partners, het goede vasthouden en laten zien.

Voorwoord

De opgaven waar we als gemeente voor staan, zijn niet los van elkaar te zien. Klimaatverandering, leefbaarheid, sociale verbinding, economische groei. Het zijn vraagstukken die elkaar raken en versterken. Juist daarom is integraal werken geen keuze, maar een noodzaak. In Veldhoven maken we hierin concrete stappen: we kijken over de grenzen van thema's, beleidsvelden, afdelingen en portefeuilles heen. Want alleen door die samenhang te zien en erop te sturen, kunnen we echt het verschil maken, nu en in de toekomst. Dat geldt zeker ook voor duurzaamheid. De rekenkamercommissie concludeerde in 2021 dat er nog een wereld te winnen is als het gaat om een integrale aanpak van duurzaamheidsopgaven in Veldhoven en riep het college op daar meer zicht op te krijgen. Met deze Duurzaamheidsagenda geven we een invulling aan deze opdracht. We brengen in beeld wat we vanuit verschillende perspectieven al doen, maar ook waar toekomstige kansen zijn. Maar, dit doen we zeker niet alleen omdat de rekenkamercommissie ons dat vroeg. De Visie op gemeente Veldhoven geeft aan dat duurzaamheid in de breedste betekenis van het woord belangrijk is voor onze inwoners. Veldhoven is een groene gemeente en moet dat volgens Veldhovenaren blijven. We willen wonen in een gemeente die aangepast is aan de werkelijkheid van het veranderende klimaat, met veel groen om ons heen voor verkoeling en droge voeten na een flinke regenbui.

En ook als het gaat om werk en economie speelt duurzaamheid een grote rol. Ondernemers maken zich zorgen over hun groeipotentieel bij een steeds voller wordend elektriciteitsnet en dichtslibbende wegen. Vanuit sociaalperspectief staan we meer dan ooit stil bij wat er nodig is om zorg en contact te stimuleren. En ook daar wordt gekeken naar een uitnodigende openbare ruimte waarin we elkaar graag ontmoeten: jong en oud, Oer-Veldhovens en Nieuw-Veldhovens. Deze agenda geeft een beeld waar de komende jaren de uitdagingen liggen als het gaat om duurzaamheid in Veldhoven. Het zal in de toekomst de onderlegger zijn voor nieuwe beleidsvoorstellen die aan de raad ter afweging worden aangeboden. Het is echter ook al direct een werkdocument voor de ambtelijke organisatie dat hen in staat stelt te kijken hoe er dagelijks vanuit alle disciplines integraler (en dus efficiënter en effectiever) aan de duurzame Veldhovense gemeenschap en gemeente gewerkt wordt. Tegelijkertijd biedt de agenda voor onze externe partners een beeld voor de komende jaren en dus een mogelijkheid om erop aan te haken. Want integraler werken aan duurzaamheid lukt alleen als we het samen met onze lokale en regionale partners doen. Samen aan de slag dus!

Mariëlle Giesbertz

Inhoud

Hoofddocument	5	Verdieping per thema	23
Inleiding	6	Groen	24
• Aanleiding	6	Klimaatbestendig	37
• Wat verstaan we onder Duurzaamheid?	8	Schoon, gezond en veilig	52
• Wat bedoelen we met een agenda?	10	Duurzame energie	63
Waar streven we naar?	11	Circulair	75
• Onze duurzaamheidsopgave	11	Bijlagen	86
• Ons streefbeeld voor 2040	12	I Verklarende woordenlijst	87
• Waar zetten we op in?	13	II Overzicht van kaders en beleid	91
Wat moeten we hiervoor doen?	15	III Samenhang Planning & Control	93
• Een wendbare organisatie, duurzaam denken en doen	15		
• Kaders en instrumenten waarmee we kunnen sturen	17		
• Borging en monitoring	21		

Hoofddocument

De aanleiding voor de Duurzaamheidsagenda en het algemene beeld op Duurzaamheid voor Veldhoven komen hier aan de orde. Ook gaan we hier dieper in op onze duurzaamheidsopgave, onze ambities uit de Visie op gemeente Veldhoven en waar we als gemeente op inzetten. Tevens geven we weer wat we moeten doen om dit te bereiken. We sluiten af met een beschrijving van hoe we de borging en monitoring van de agenda organiseren.

Inleiding

Aanleiding

Uitdagingen en kansen voor de toekomst

Onze ambitie zoals in de Visie op gemeente Veldhoven is opgenomen, is dat Veldhoven in 2040 een duurzame, leefbare en inclusieve gemeente is. Een groene, vitale en veilige leefomgeving in Veldhoven is van belang voor de gezondheid van onze inwoners van nu én toekomstige generaties. Maar we lopen tegen grenzen aan, wat te merken is aan problemen zoals netcongestie, wateroverlast, hitte en stijgende maatschappelijke kosten voor het verwerken van reststromen. Onder geopolitieke spanningen lopen de onzekerheden rondom belangrijke functies als energie en grondstoffen steeds verder op. Samen met onze partners, inwoners en ondernemers moeten we onze lokale verantwoordelijkheid nemen en problemen niet voor ons uitschuiven. Veldhoven is bovendien flink in ontwikkeling. Als we dit niet zorgvuldig doen, gaat het ten koste van de kwaliteit van onze leefomgeving¹. Deze schaa sprong biedt tegelijkertijd kansen om de leefomgeving juist nu te versterken en toe te werken naar een toekomstbestendig Veldhoven. Om goed te groeien en klaar te zijn voor de toekomst is grip en sturing nodig vanuit de gemeente.

¹ Ontwikkelstrategie Zuidoost-Brabant, Woondeal Zuidoost-Brabant 2022-2030, Operatie Beethoven

Inleiding

Behoefte aan overzicht en sturing op duurzaamheid

Er wordt in Veldhoven nu al hard gewerkt aan verschillende duurzaamheidsopgaven en verantwoordelijkheden die we vanuit het Rijk toebedeeld hebben gekregen. We ondernemen samen met onze partners uiteenlopende activiteiten op het vlak van energie, groen, waterbeheer en milieuaspecten. Bijvoorbeeld vanuit ons Integraal Maatschappelijk Beheerkader (IMBK) en het Uitvoeringsprogramma Energietransitie. Maar een goed overzicht en integrale sturing op duurzaamheid ontbreekt. Hierdoor krijgen sommige opgaven onbedoeld minder aandacht dan andere, of worden kansen om zaken te koppelen gemist. Terwijl zorgdragen voor een duurzame leefomgeving een veelzijdige en ingewikkelde opgave is, die bovendien steeds dringender wordt door de staat van ons klimaat en de schielsprong die Veldhoven doormaakt. Het is dan ook van belang om aan de voorkant zicht te hebben op de opgaven en duurzaamheid structureel en integraal te borgen in beleid en uitvoering.

Duurzaamheidsagenda als sturingsinstrument

In opvolging van het advies van de rekenkamercommissie (Naar meer zicht op Duurzaamheid, mei 2021), heeft de raad het college de opdracht gegeven om tot een integrale Duurzaamheidsagenda te komen. Met de Duurzaamheidsagenda maken we duidelijk wat onze gemeentelijke opgaven zijn voor de verschillende duurzaamheidsthema's en wat nodig is om hier op een samenhangende manier op te sturen. We doen dit op basis van de koers die in de Visie op Veldhoven is ingezet, keuzes die in beleidskaders zoals de Omgevingsvisie zijn opgenomen en bovenlokale afspraken die gelden.

Inleiding

Wat verstaan we onder duurzaamheid?

Duurzaamheid is een breed begrip dat op verschillende manieren gebruikt wordt. Een belangrijke basisdefinitie, die ook het CBS gebruikt, luidt als volgt: *'Duurzaamheid is een ontwikkeling die tegemoetkomt aan de levensbehoeften van de huidige generatie, zonder die van de toekomstige generaties tekort te doen. Waarbij ecologische, economische en sociaal-culturele behoeften in balans zijn.'* Deze definitie komt overeen met de scope van het kader Brede Welvaart. Deze Duurzaamheidsagenda richt zich vooral op het ecologische deel.

Binnen het ecologische domein onderscheiden we vijf thema's. Die zijn alle vijf relevant voor de gemeente, vanuit onze eigen toekomstvisie en bovenlokale kaders. Deze thema's hebben niet alleen een onderlinge samenhang, ze hangen ook samen met andere brede welvaarts-domeinen. Zo zijn binnen duurzame energie onderwerpen als inclusie en rechtvaardigheid belangrijk. En zo draagt groen niet alleen bij aan biodiversiteit, maar ook aan de gezondheid, zelfredzaamheid en sociale cohesie van inwoners. Een toekomstbestendige inrichting van Veldhoven draagt bovendien bij aan de ruimtelijke kwaliteit en maakt onze gemeente aantrekkelijker voor ondernemers en investeerders. We verliezen deze samenhang niet uit het oog, maar brengen in de agenda wel focus aan.

Inleiding

**De vijf Ecologische duurzaamheidsthema's in samenhang met de domeinen
Economie en Sociaal**

Inleiding

Wat bedoelen we met een agenda?

De Duurzaamheidsagenda laat zien wat onze opgave is op het gebied van duurzaamheid. Met deze agenda volgen we de koers die in de Visie op gemeente Veldhoven is ingezet, keuzes die in de Omgevingsvisie zijn opgenomen en bovenlokale afspraken en kaders die gelden. We maken inzichtelijk wat we al doen (en blijven doen) én wat ons de komende jaren nog te doen staat. Dit doen we voor elk van de vijf duurzaamheidsthema's. Bovendien beschrijven we thema-overstijgend wat er nodig is om op een samenhangende manier te sturen op een duurzame, leefbare en inclusieve gemeente en klaar te zijn voor de toekomst. We geven tot slot aan op welke wijze de Duurzaamheidsagenda is verwerkt in de Planning en Control documenten van de gemeente. De thema's lopen namelijk dwars door de verschillende begrotingsprogramma's heen.

Waar streven we naar?

Onze duurzaamheidsopgave

Een vitale leefomgeving is cruciaal voor de gezondheid van onze inwoners, werknemers en bezoekers. Om nu en in de toekomst in Veldhoven te kunnen leven en ondernemen, is een veerkrachtige omgeving nodig. Dit omvat basisbehoeften, zoals een schone lucht en bodem, veilig en voldoende (drink)water, droge voeten, verkoeling en ruimte voor beweging en recreatie. Ook de esthetische waarde van de leefomgeving beïnvloedt het woongenot en de uitstraling van de gemeente. Groen en water zijn hiervoor onmisbaar.

Het is verder van belang om voorzieningen zoals energie en grondstoffen toegankelijk en betaalbaar te houden voor onze inwoners en ondernemers. We moeten hierbij onze impact op later en elders beperken en maatschappelijke kosten beheersbaar houden. Ook door op lange termijn gerichte duurzame en daarmee goedkopere keuzes te maken. We verminderen dan ook de uitstoot door energie, mobiliteit, industrie en materialen, in lijn met het Klimaatakkoord. Hiervoor is een robuust energiesysteem nodig, op basis van hernieuwbare bronnen en een circulaire economie, waarin grondstoffen efficiënter worden (her)gebruikt. Dit beschermt de aarde, waarborgt de beschikbaarheid van grondstoffen en biedt economische kansen. Ook maakt dit ons minder afhankelijk van de invloed van geopolitieke verhoudingen en stijgende prijzen voor onder andere energie, materialen en de verwerking van reststromen.

Waar streven we naar?

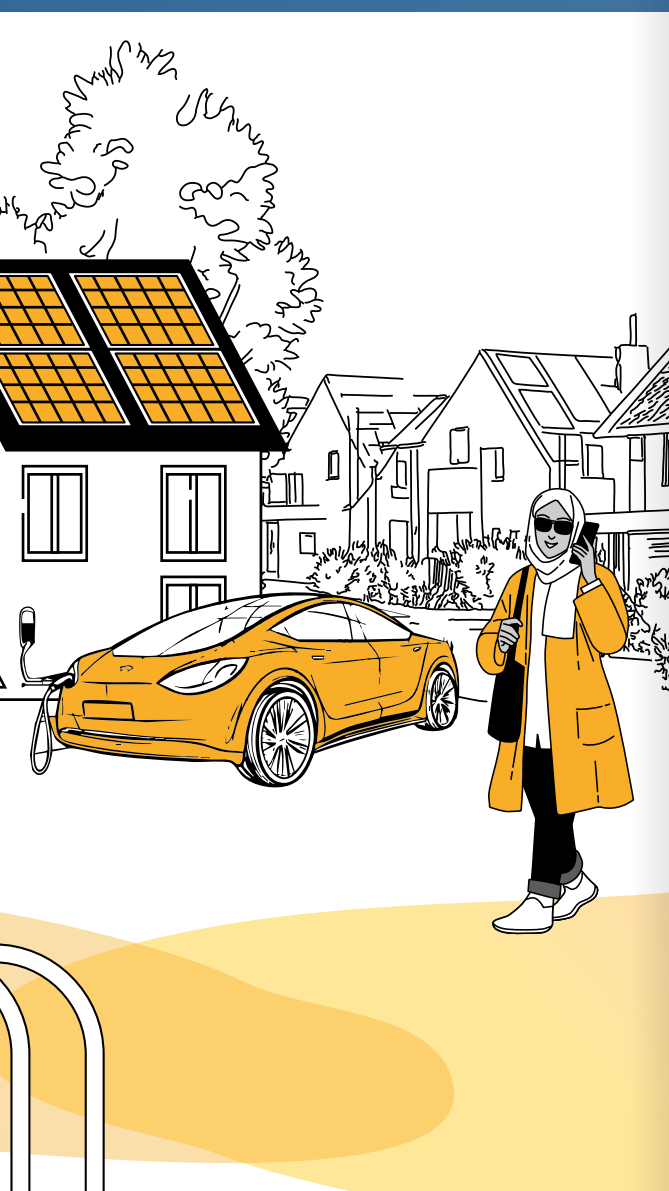
Ons streefbeeld voor 2040

In 2040 leven we in Veldhoven in balans met onze directe omgeving en binnen de draagkracht van de aarde als geheel. We streven daarom naar:

- Een natuurinclusieve en groene gemeente.
- Een waterrobuuste en klimaatbestendige gemeente.
- Een schone, gezonde en veilige gemeente.
- Een klimaatneutrale en energieneutrale gemeente.
- Een circulaire gemeente.

Waar streven we naar?

Waar zetten we op in?

In de Visie op Veldhoven is een aantal keuzes gemaakt waar we als gemeente op inzetten voor een aantrekkelijk, groen en veilig Veldhoven. Deze komen voort uit vastgesteld gemeentelijk beleid en bovenlokale afspraken, zie bijlage II. De vergezichten uit de Visie op gemeente Veldhoven geven richting om keuzes te maken. Vooral Klaar voor de toekomst en Goed gegroeid hangen sterk samen met de Duurzaamheidsagenda. We hebben dit alles samengevat in drie hoofdlijnen waar we komende jaren op in moeten zetten. De eerste hoofdlijn is op de gemeente zelf gericht, de andere twee zijn gericht op inhoudelijke opgaven. In de themapagina's is uitwerkt wat er specifiek per duurzaamheidsthema nodig is.

We pakken als gemeente onze verantwoordelijkheid, geven het goede voorbeeld en stimuleren en faciliteren duurzame initiatieven.

- We werken samen met onze partners en inspireren onze inwoners, ondernemers en initiatiefnemers om ook stappen te zetten. We stellen hen in staat om ieder vanuit de eigen verantwoordelijkheid bij te dragen. Zo werken we als gemeente zichtbaar en onzichtbaar en direct en indirect aan resultaten en effecten op diverse onderdelen van duurzaamheid.
- We grijpen de schaa sprong aan om stappen te zetten richting een duurzame toekomst.

Waar streven we naar?

We gaan voor een toekomstbestendige, groene en gezonde inrichting van de leefomgeving.

- We behouden en versterken de hoeveelheid en kwaliteit van groen en natuurwaarden in onze gemeente (ecologische waarde, ruimtelijke waarde en sociale waarde).
- We werken aan een ruimtelijke inrichting van Veldhoven die omstandigheden als gevolg van klimaatverandering op kan vangen (hitte, droogte en wateroverlast).
- We werken aan een Veldhovense leefomgeving die vrij is van schadelijke invloeden en bijdraagt aan de gezondheid voor mens, dier en milieu.

We verkleinen onze ecologische voetafdruk door een eerlijke overgang naar duurzame energie en een circulaire economie.

- We gaan over op duurzame energie. Wat we besparen hoeven we ook niet op te wekken. Daarom zetten we in op isoleren en andere energiebesparende maatregelen. De energie die we nodig hebben komt van hernieuwbare bronnen en is zoveel mogelijk opgewekt binnen de eigen gemeente. Dankzij innovatieve oplossingen en slimme combinaties werken aan een betrouwbaar en efficiënt energiesysteem.
- We stimuleren en faciliteren uitstootvrije mobiliteit. We bevorderen en faciliteren duurzame vervoersvormen en hanteren hierbij het STOMP-principe (lopen, fietsen, OV, deelmobiliteit, privé auto). Daarnaast faciliteren we elektrisch vervoer.
- We zetten in op een circulaire economie, samen met onze partners, inwoners en ondernemers. We passen minder grondstoffen en materialen toe, door deze beter, langer en opnieuw te gebruiken.

Wat moeten we hiervoor doen?

De Visie op gemeente Veldhoven geeft een globaal beeld van waar we willen staan in 2040. Om daar te komen, werken we samen met onze partners, inwoners en bedrijven. We nemen de regie wanneer nodig. Het is onze taak om te zorgen voor duidelijkheid, bijvoorbeeld over hoe duurzaamheidsvraagstukken zich verhouden tot de Omgevingsvisie en andere (ruimtelijke) vraagstukken.

Deze agenda is de vertaalslag naar de stappen die nodig zijn om dit wat betreft de ecologische kant van duurzaamheid te realiseren en een nadere invulling van wat dit betekent. Ondertussen gaan we door met de zaken die al in gang gezet zijn in de uitvoering.

Een wendbare organisatie, duurzaam denken en doen

Integraal organiseren en sturen

De verantwoordelijkheid voor verschillende duurzaamheidsactiviteiten is op dit moment versnipperd binnen de gemeentelijke organisatie. De uitdagingen die we hebben vragen om anders denken, doen en organiseren. We gaan voor een organisatie die grip heeft op haar opgaven, deze op samenhangende wijze aanpakt en het vermogen heeft zich aan te passen aan veranderende omstandigheden. Dit sluit aan bij de Organisatievisie van de gemeente Veldhoven.

Wat moeten we hiervoor doen?

Eén van onze uitdagingen is om het samenspel op een goede manier vorm te geven tussen verstedelijking, sociaalmaatschappelijke ontwikkeling en duurzaamheid. Daarom werken we toe naar een integrale aanpak, met daarin een (deel)programma Duurzaamheid. Om dit mogelijk te maken, maken we slim gebruik van de middelen en capaciteit uit bestaande beleidsteams en uitvoeringsplannen en -programma's. We onderzoeken bovendien welke aanvullende financieringsmogelijkheden (vanuit het Rijk, de provincie, de Europese Unie, het waterschap en andere subsidies) ingezet kunnen worden om zoveel mogelijk kosten te kunnen dekken. Omdat een toekomstbestendige leefomgeving een gedeeld belang én een gezamenlijke verantwoordelijkheid is, sturen we er ook op dat andere partijen dan de gemeente hun bijdrage leveren.

Eigen verantwoordelijkheid nemen

Duurzaamheid is bij uitstek een thema waar heel de gemeentelijke organisatie mee bezig is. We hebben onze verantwoordelijkheid te nemen, van ons personeelsbeleid, tot inkoop en tot hoe we met onze gebouwen omgaan. De verandering zit in het aanbrengen van duurzaamheid in alles wat je doet. Het is niet extra, het is de basis. Dit vraagt om het veranderen van houding en gedrag. We nemen afscheid van de belemmerende overtuiging dat duurzaam veelal duurder is. Niet-duurzame keuzes zijn uiteindelijk duurder.

Wat moeten we hiervoor doen?

Kaders en instrumenten waarmee we kunnen sturen

Beleid ontwikkelen, actualiseren en keuzes maken

Om te kunnen sturen op brede welvaart inclusief onze duurzaamheidsopgave, is gedegen beleid nodig. In de visie op Veldhoven is de aanbeveling gedaan om beleid te voeren om de negatieve impact op de aarde en het klimaat te verminderen en tegelijkertijd te zorgen voor maatregelen om de gevolgen van klimaatverandering op te vangen. Met deze Duurzaamheidsagenda is de eerste stap gezet om te bepalen waar we nu staan en waar we komende jaren op in moeten zetten. De volgende stap is om dit verder uit te werken in duidelijk en uitvoerbaar beleid en uitvoeringsactiviteiten.

Beleid ontwikkelen (en onderhouden) is een voorwaardelijke stap om instrumenten als het Omgevingsprogramma en Omgevingsplan te kunnen laden en om afwegingen te maken voor een goede leefomgevingskwaliteit bij het opstellen en uitvoeren van plannen en gebiedsprogramma's. Daarnaast hebben we beleid nodig om inwoners, ondernemers en initiatiefnemers duidelijkheid en handelingsperspectief te bieden. Het is zaak om naast het maken van inhoudelijke keuzes ook de verantwoordelijkheid en rol van de gemeente voor verschillende opgaven te duiden. Voor een aantal thema's uit de Omgevingsvisie is al verdiepend beleid ontwikkeld, zoals bij wonen middels de Woon(zorg)visie en bij mobiliteit middels de Mobiliteitsvisie. Dit moeten we ook voor de duurzaamheidsthema's doen.

Wat moeten we hiervoor doen?

Voor het thema Duurzame energie hebben we al beleid ontwikkeld. Dat werken we komend jaar bij, vanwege de snelle ontwikkelingen en wetswijzigingen en met opgedane inzichten uit de afgelopen jaren. Voor de thema's Groen, Klimaatbestendig en Schoon, gezond en veilig is er nog geen actueel beleid. Daarom kunnen we niet genoeg sturen op de gewenste richting uit onze eigen visies, afspraken die we in de regio hebben gemaakt of taken van het Rijk. Bovendien moeten we afwegingen steeds afzonderlijk per project maken. Dat is inefficiënt en heeft het risico om tot onwenselijke uitkomsten te leiden, vooral in deze tijden van snelle groei.

Het thema Circulair is nog niet genoeg in beeld. Het is onduidelijk welke opgaven het thema voor de gemeente met zich meebrengt, welke kansen en risico's er liggen en hoe we hierop kunnen anticiperen. We kunnen daardoor geen onderbouwde keuzes maken, bijvoorbeeld over de toekomst van de milieustraat. We voeren daarom een nadere verkenning uit van dit thema, zodat duidelijk wordt wat nodig is voor beleid en uitvoering.

Instrumenten van de gemeente toepassen en aanvullen

Afhankelijk van de keuzes die we binnen de thema's maken en de rol die we voor onszelf hierin zien, kunnen we verschillende instrumenten inzetten om onze doelen te behalen. Zoals de rekenkamercommissie adviseerde, biedt de Omgevingswet een aantal ruimtelijke instrumenten. Een deel van deze instrumenten is vastgesteld, zoals de Omgevingsvisie. Komende jaren werken we dit instrumentarium verder uit.

Wat moeten we hiervoor doen?

Behalve de Omgevingswet heeft de gemeente nog andere mogelijke instrumenten. Denk hierbij aan financiële instrumenten zoals subsidieregelingen om inwoners en ondernemers te helpen en te stimuleren. Maar ook strategische grondposities, of deelname in publiek-private samenwerkingen kunnen nodig zijn om onze ambities waar te maken. Inmiddels is de Algemene subsidieverordening aangepast, zodat duurzaamheidsinitiatieven ook hieronder vallen. Aan de hand van het uit te werken beleid bepalen we welke rol de gemeente heeft en welke instrumenten de gemeente kan inzetten. Op de volgende pagina ziet u de gemeentelijke instrumenten van de Omgevingswet.

Gemeentelijke instrumenten van de Omgevingswet

Omgevingsvisie

Gemeenten stellen een integrale langetermijnvisie op voor hun fysieke leefomgeving, waarin duurzaamheidsdoelen zoals energietransitie en klimaatadaptatie worden opgenomen.

Programma

Gemeenten kunnen specifieke maatregelen en acties vastleggen in programma's om hun duurzaamheidsdoelen te bereiken. In onze Omgevingsvisie staat dat we toewerken naar een integraal Omgevingsprogramma duurzaamheid.

Omgevingsplan

Dit plan bevat regels voor de fysieke leefomgeving binnen de gemeente, zoals voorschriften voor duurzaam bouwen en waterbeheer. We werken toe naar een gebiedsdekkend integraal omgevingsplan. In Veldhoven zijn geen aanvullende regels voor duurzaamheid opgesteld.

Omgevingsvergunning

Gemeenten kunnen duurzaamheidseisen stellen aan projecten die een omgevingsvergunning vereisen. In Veldhoven worden geen aanvullende eisen gesteld.

Wat moeten we hiervoor doen?

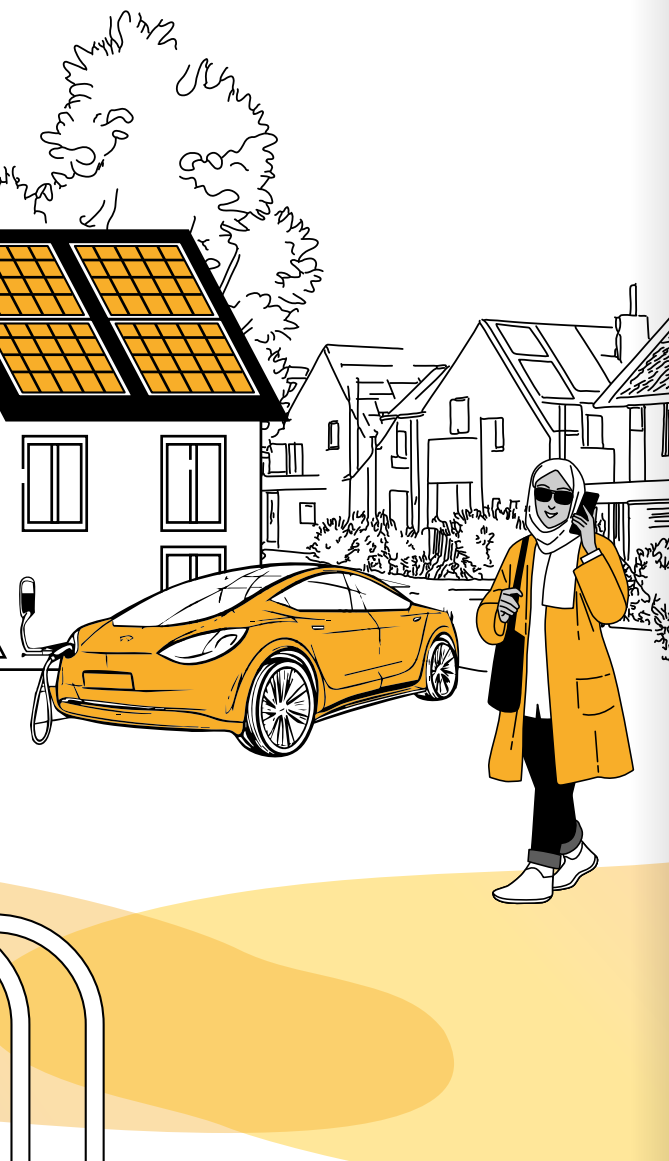
Borging en Monitoring

Integratie in Planning & Control

De Duurzaamheidsagenda wordt jaarlijks via de Planning & Control-cyclus opgenomen in de duurzaamheidsparagraaf. We laten hierin zien waar we staan, wat er de komende jaren nodig is om verdere stappen te zetten en hoe dit verwerkt is in P&C-documenten. Een voorbeeld van hoe we dit doen, is in bijlage 3 opgenomen. Het bevat een overzicht van de samenhang tussen de Duurzaamheidsagenda en de doelen in de begrotingsprogramma's voor 2026. Hieraan worden de activiteiten en de daarbij behorende financiële gevolgen in de begroting gekoppeld. Voor de duurzaamheidsthema's hebben we op veel vlakken nog geen inhoudelijke keuzes gemaakt, die te vertalen zijn in indicatoren voor de P&C-cyclus. Dit nemen we mee bij het uitwerken of vernieuwen van het beleid voor de verschillende duurzaamheidsthema's. Daarbij is het goed om in acht te nemen dat we als gemeente niet overal direct invloed op hebben, waardoor niet alles te vatten is in concrete resultaten of indicatoren.

Wat moeten we hiervoor doen?

Monitoring op brede welvaart

We verkennen wat we als gemeente nodig hebben om op brede welvaart te sturen en de voortgang te monitoren. Op dit moment gebruiken we vooral de regionale Monitor Brede Welvaart van het CBS. Deze is niet bedoeld of geschikt voor de evaluatie van beleid. We verkennen daarom hoe we dit voor Veldhoven concreter kunnen maken. Ook kijken we op welke manier de Duurzaamheidsagenda hierin ondergebracht kan worden, zodat we op een samenhangende en eenduidige manier sturen op alle facetten van brede welvaart.

Verdieping per thema

We geven per thema een duiding voor onze gemeente en een samenvattende analyse, in de vorm van een drieluik:

- Ons streefbeeld voor 2040
- Wat doen we al?
- Wat is aanvullend nodig?

Groen

Hoofdlijn

In 2040 is Veldhoven een natuurinclusieve en groene gemeente.

Waar zetten we op in?

♦ Groen inrichten van de fysieke leefomgeving

We richten onze woonwijken, werklocaties en overige delen van onze gemeente groen en toekomstgericht in. De 'groene vingers' worden behouden en waar mogelijk versterkt. Bij multifunctioneel ruimtegebruik kiezen we voor duurzame opties.

♦ Waarden van groen

Door te sturen op kwantiteit én kwaliteit behouden en versterken we de waarden van groen:

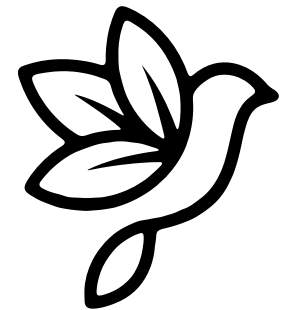
- Sociaal (denk aan: bewegen, ontmoeten en positieve gezondheid)
- Ruimtelijk (denk aan: landschappelijke kwaliteit en beleving)
- Ecologisch (denk aan: biodiversiteit, luchtkwaliteit, waterberging en verkoeling).

♦ Natuurinclusief ontwerpen en (ver)bouwen

Bij nieuwbouw, wijzigingen in bestaande gebouwen (bijvoorbeeld isoleren) en inrichting van openbare ruimte houden we rekening met aanwezige flora en fauna en nemen we maatregelen om deze te behouden of te versterken.

Welke stappen zetten we?

- ♦ Kaders en instrumenten ontwikkelen, waarmee we kunnen sturen.
- ♦ Uitvoering voortzetten, vernieuwen en meer samenwerken met partners en inwoners.

Groen

Groen

Direct lezen

Waar zetten we op in?

Wat doen we al?

Wat is aanvullend nodig?

Onder het thema Groen verstaan we alle natuurlijke elementen zoals bomen, groenstroken, parken en natuurgebieden, inclusief de waarde van dit groen voor mens, dier en milieu. Groen heeft een ecologische waarde, die onder andere gaat over biodiversiteit, waterberging, verkoeling en luchtkwaliteit. Groen heeft een ruimtelijke waarde, die onder andere gaat over landschappelijke kwaliteit en beleving. En groen heeft een sociale waarde, die gaat over recreatie, buiten bewegen en sociale cohesie en positieve gezondheid.

Voldoende groen en kwalitatief groen is van belang voor een gezonde leefomgeving en is nodig om de effecten van klimaatverandering op te vangen. Daarbovenop vraagt de schaa sprong van Veldhoven om dit thema stevig te verankeren, om de leefomgevingskwaliteit te beschermen. Meer inwoners op dezelfde vierkante kilometer betekent immers ook een hogere druk op de openbare ruimte. Bij de totstandkoming van de Inwonersvisie op Veldhoven en in andere participatietrajecten blijkt bovendien een grote behoefte aan groen bij inwoners in Veldhoven.

Waar zetten we op in?

Direct lezen

Waar zetten we op in?

Wat doen we al?

Wat is aanvullend nodig?

In 2040 is Veldhoven een natuurinclusieve en groene gemeente.

Veldhoven beschikt over een robuust en toekomstbestendig groennetwerk dat reikt vanuit het buitengebied tot in het hart van de bebouwde kernen. Binnen de bebouwde kom is er een goede balans tussen bebouwing en groen. Niet alleen de hoeveelheid groene ruimte is voldoende, ook de kwaliteit hiervan is hoog en past bij de verschillende gebiedsfuncties en -kenmerken. De sociale, ruimtelijke en ecologische waarden van groen zijn met elkaar in evenwicht. Het buitengebied is van grote waarde voor Veldhoven en kent eveneens een duurzame ecologische en sociale balans. Het buitengebied is niet verder bebouwd en de ecologische kwaliteit is versterkt.

Waar zetten we op in?

Direct lezen

Waar zetten we op in?

Wat doen we al?

Wat is aanvullend nodig?

Groen inrichten van de fysieke leefomgeving

We richten onze woonwijken, werklocaties en overige delen van onze gemeente groen en toekomstgericht in. De 'groene vingers' worden behouden en waar mogelijk versterkt. Bij multifunctioneel ruimtegebruik kiezen we voor duurzame opties.

Waarden van groen

Door te sturen op kwantiteit én kwaliteit behouden en versterken we de waarden van groen:

- sociaal (denk aan: bewegen, ontmoeten en positieve gezondheid);
- ruimtelijk (denk aan: landschappelijke kwaliteit en beleving);
- ecologisch (denk aan: biodiversiteit, luchtkwaliteit, waterbergingen verkoeling).

Natuurinclusief ontwerpen en (ver)bouwen

Bij nieuwbouw, wijzigingen in bestaande gebouwen (bijvoorbeeld isoleren) en inrichting van openbare ruimte houden we rekening met aanwezige flora en fauna en nemen we maatregelen om deze te behouden of te versterken.

Wat doen we al?

Direct lezen

Waar zetten we op in?

Wat doen we al?

Wat is aanvullend nodig?

Beleid

In lokale visies en kaders noemen we het beschermen en ontwikkelen van groen veelvuldig belangrijk of zelfs onmisbaar (een randvoorwaarde). Denk aan de Woon(zorg)visie of de Kadernota Grondbeleid. In de Visie op gemeente Veldhoven is het thema Een aantrekkelijk groen en veilig Veldhoven opgenomen. Hierbinnen zijn enkele ambities en uitgangspunten opgenomen met betrekking tot het thema Groen. Deze ambities en uitgangspunten komen voort uit de Omgevingsvisie en zijn nu ook op hoofdlijnen verankerd in het streefbeeld voor 2040 van deze Duurzaamheidsagenda. Veldhoven heeft een relatief klein buitengebied met beperkte natuurgebieden. Veel van het beleid richt zich dan ook op het behouden en versterken van groen in de bebouwde omgeving op woon én werklocaties.

In de regio zijn verschillende samenwerkingsafspraken gemaakt om te werken aan belangrijke opgaven, onder andere in het MRE Samenwerkingsakkoord. Uitdagingen rondom Groen maken onderdeel uit van de duurzame verstedelijkingsopgave in deze regio. Deze afspraken zijn richtinggevend aan de hand van leidende principes en ambities. De Brainport Principes vormen een toetsingskader voor woningbouwplannen en de ontwikkeling van bedrijventerreinen, waarin groen als randvoorwaarde voor de leefomgevingskwaliteit is verankerd. En in het Verstedelijkingsakkoord SGE is een binnenstedelijke groennorm afgesproken van ten minste 8 vierkante meter nieuw groen per nieuwe woning. De Brainport Principes en de groennorm worden informeel gebruikt maar zijn nog niet vertaald naar en verankerd in lokaal beleid. Met de klimaattool die we nu gaan uitwerken zetten we hierin de eerste stappen.

Wat doen we al?

Direct lezen

Waar zetten we op in?

Wat doen we al?

Wat is aanvullend nodig?

Uitvoering

De gemeente werkt via drie uitvoeringssporen aan het streefbeeld van een natuurinclusieve en groene gemeente. Hieronder staat per uitvoeringsspoor een globale weergave van activiteiten die we al doen.

Eigen verantwoordelijkheid en voorbeeldrol in openbare ruimte en eigendommen:

- In het Integraal Maatschappelijk Beheerkader (IMBK) leggen we vast op welke manier we de openbare ruimte beheren en welk kwaliteitsniveau we hierbij nastreven.
- Groen maakt integraal onderdeel uit van plannen voor het (her)inrichten van de openbare ruimte.
- We volgen de wettelijke regels voor soortenbescherming volgens de Omgevingswet.
- Voor bescherming van bomen bestaat een lijst van beschermde bomen.
Let wel: Lijst is gedateerd en mist verschillende beschermingsniveaus voor (waardevolle) bomen en groenstructuren.
- Bij beheer en herinrichting van de openbare ruimte maken we gebruik van het biodiversiteitsplan voor het maken van keuzes om de soortenrijkdom van flora en fauna in onze gemeente te versterken.
- We ontwikkelen met partners projecten die specifiek gericht zijn op natuurontwikkeling.

Wat doen we al?

Direct lezen

Waar zetten we op in?

Wat doen we al?

Wat is aanvullend nodig?

Kaderstellen en stimuleren groene ontwikkeling:

- Groen maakt integraal onderdeel uit van de ontwikkeling en uitvoering van ruimtelijke plannen en projecten. Onder andere via de intake- en omgevingstafel, de projectgroep en het Q-team.
- Met SGE-gemeenten is afgesproken om gezamenlijk een klimaattool (naar voorbeeld van Eindhoven) te implementeren. Deze klimaattool helpt te sturen op groene en klimaatbestendige keuzes maken bij ruimtelijke ontwikkelingen. Het is de bedoeling dat de klimaattool ook uitwerking geeft aan de groennorm zoals afgesproken in het Verstedelijkingsakkoord SGE.
- We werken aan een Soortenmanagementplan (SMP) dat laat zien waar bepaalde diersoorten aanwezig zijn, zodat we deze kunnen beschermen en monitoren bij onder andere de isolatieopgave.

Stimuleren vergroening door inwoners en bedrijven:

- We zetten diverse communicatiekanalen in om inwoners aan te sporen de eigen (voor)tuin te vergroenen (zoals website, sociale media en de digitale Nieuwsbrief Duurzaamheid).
- Wanneer we de openbare ruimte (her)inrichten, motiveren we omwonenden tijdens de participatie om zelf hun (voor)tuin te vergroenen en zo met ons mee te doen.
- We stimuleren groen en natuur op bedrijventerreinen en bedrijfsperven. In dit kader zijn in het ambitiedocument Habraken uitgangspunten opgenomen voor groen en natuur inclusieve maatregelen.

Wat doen we al?

Direct lezen

Waar zetten we op in?

Wat doen we al?

Wat is aanvullend nodig?

Een voorbeeld uit de praktijk

Wonen in natuurlijk park Djept

De voormalige akker van Djept wordt getransformeerd tot een nieuwe woonomgeving, ingebed in verschillende biotopen: bos, erf en akker, open velden en wadi's. Elk van deze biotopen draagt bij aan een unieke kruidenvegetatie. Het terrein wordt ingericht als een doorlopend landschap met een robuuste structuur van bomen, heesters en kruiden en een netwerk van wandelpaden. Het landschap vormt de basis en botst als het ware tegen de woongebouwen. Het is hierdoor beeldend en bepalend. De inrichting is natuurlijk met minimale aanwezigheid van stedelijke elementen. Deze aanpak levert een woonomgeving op met hoge ecologische waarde en een sterke impuls voor biodiversiteit in het hart van Veldhoven. Djept wordt zo een leefomgeving waar natuur en wonen harmonieus samenkomen.

Wat is aanvullend nodig?

Direct lezen

Waar zetten we op in?

Wat doen we al?

Wat is aanvullend nodig?

Kaders en instrumenten waarmee we kunnen sturen

Een stevige basis voor keuzes en uitvoering

De ambities voor de lange termijn uit de Visie op Veldhoven, de Omgevingsvisie en bovenlokale afspraken zijn nog niet vertaald in duidelijk en toepasbaar lokaal beleid rondom het thema Groen. En omdat hiervoor geen beleidscapaciteit binnen onze gemeente aanwezig is, is er weinig overzicht op onze opgave, wat andere partijen hierin doen en welke koppelkansen er zijn. Hierdoor is het moeilijk om doelmatig aan dit thema te werken; we hebben geen beleid als basis voor keuzes in de uitvoering en zonder duidelijke richtlijnen is het lastig om dit een goede plek te geven in ruimtelijke afwegingen. Ook missen we kaders en instrumenten om richting te geven aan andere partijen, zodat ook zij keuzes maken die bijdragen aan een groen en natuur-inclusief Veldhoven. Dit maakt werken aan het thema tijdrovend en bovendien zijn keuzes sterk afhankelijk van persoonlijke inschattingen in de uitvoering. Op termijn komt de leefbaarheid, klimaatbestendigheid en ruimtelijke kwaliteit van Veldhoven hierdoor onder druk te staan.

We hebben een scherper beeld nodig van het thema groen en haar sociale, ruimtelijke en ecologische waarden, inclusief strategie op hoe we daar als gemeente op willen sturen. De gebiedstypen uit de Omgevingsvisie bieden een kader voor welke waarde(n) groen in het betreffende gebied heeft of moet hebben. Het is raadzaam om een strategie op het beschermen van (waardevolle) bomen en groenstructuren op te nemen als integraal onderdeel van het beleid groen.

Wat is aanvullend nodig?

Direct lezen

Waar zetten we op in?

Wat doen we al?

Wat is aanvullend nodig?

Ook moeten we bepalen hoe we als gemeente kunnen anticiperen op de verstedelijkingsopgave in Veldhoven en wat we hierin van onszelf en anderen verwachten. Hierbij is de samenhang met het duurzaamheidsthema Klimaatbestendig gewenst, vanwege de overlap in opgaven en koppelkansen in de beleidsontwikkeling en – uitvoering. We ontwikkelen daarom één beleidskader voor Groen en Klimaatbestendig.

Instrumenten vormgeven

Na vaststelling van het beleidskader kunnen instrumenten ingericht worden. De klimaattool is hiermee één van de uitvoeringsinstrumenten van het op te stellen beleid. Ook de mogelijkheid om een Groenfonds in te stellen (Omgevingsverordening provincie) als uitvoeringsinstrument is iets wat nader onderzocht moet worden en waar we in het te ontwikkelen beleid een uitspraak over moeten doen. Voor de verdere uitwerking en juridische borging van het beleid bieden de instrumenten van de omgevingswet een kans. We sluiten hiervoor aan bij het lopende traject met betrekking tot het onderzoeken van instrumenten die we kunnen inzetten om de doelen uit de omgevingsvisie te bereiken (programma 8).

Wat is aanvullend nodig?

Direct lezen

Waar zetten we op in?

Wat doen we al?

Wat is aanvullend nodig?

Uitvoering voortzetten, vernieuwen en meer samenwerken met partners en inwoners

Er gebeurt al veel op het gebied van groen in de uitvoering. De lopende activiteiten zetten we voort. Het op te stellen beleidskader voor een Groen en Klimaatbestendig Veldhoven zal uitwijzen wat er in de uitvoering meer of anders nodig is dan we nu doen. Onderstaand per uitvoeringsspoor een weergave van wat er de komende jaren aanvullend moet gebeuren.

Eigen verantwoordelijkheid en voorbeeldrol in de openbare ruimte en eigendommen

Met het IMBK ligt een stevig kader voor het beheer van de openbare ruimte. Dit zetten we voort. Ook de maatregelen vanuit het Biodiversiteitsplan voeren we verder uit. Het nieuw op te stellen beleidskader voor een Groen en Klimaatbestendig Veldhoven zal uitwijzen wat er in de uitvoering verder nodig is.

Wat is aanvullend nodig?

Direct lezen

Waar zetten we op in?

Wat doen we al?

Wat is aanvullend nodig?

Kaderstellen en stimuleren groene ruimtelijke ontwikkeling

Groen is nu vaak nog het sluitstuk van ruimtelijke projecten. In de uitvoering willen we toe naar het beschermen en ontwikkelen van groen als randvoorwaarde. Dit doen we door:

- In 2025 de klimaattool te ontwikkelen en (informeel) te implementeren.

We gebruiken hiervoor de Eindhovense klimaattool als basis en werken samen met andere SGE-gemeenten om het naar onze lokale situatie te vertalen. De klimaattool is in beginsel nog zonder juridische borging in verband met de afwezigheid van lokaal beleid. Zodra het beleid ontwikkeld is, actualiseren we de tool en zorgen we voor de juiste borging, bijvoorbeeld in het vergunningenproces. Verder onderzoeken we welke andere instrumenten ontwikkeld moeten worden om uitvoering te geven aan ons beleid.

- In 2025 het opstellen en implementeren van het Soortenmanagementplan (SMP)
- In 2026 en verder de uitvoeringsinstrumenten (waaronder de klimaattool) ontwikkelen, actualiseren en/of (juridisch) implementeren op basis van vastgesteld beleid.

Stimuleren vergroening door inwoners en bedrijven

In 2025/2026 activiteiten te organiseren om inwoners aan te sporen de eigen tuin te vergroenen. Dit doen we in samenhang met de activiteiten vanuit het thema Klimaatbestendig. We zoeken hiervoor actievere samenwerking met andere organisaties, zoals Steenbreek, IVN en Veldhoven Duurzaam.

Klimaat- bestendig

Hoofdlijn

In 2040 is Veldhoven een waterrobuuste en klimaatbestendige gemeente.

Waar zetten we op in?

- ♦ **Voorkomen en beperken van hitteoverlast**
  - We zorgen voor voldoende schaduw en koele plekken.
  - We pakken bestaande hitteproblemen aan.
  - We voorkomen verdere opwarming door de keuzes in bouw en inrichting.
- ♦ **Voorkomen en beperken van droogteschade**
  - We maken de leefomgeving weerbaar voor langere periodes van droogte.
  - We geven bijzondere aandacht aan het beschermen van bomen met een hoge waarde (sociaal en/of ecologisch).
- ♦ **Voorkomen en beperken van wateroverlast**
  - We houden wegen begaanbaar voor hulpdiensten bij piekbuien.
  - We beperken wateroverlast in panden, veroorzaakt door water uit de openbare ruimte.
  - We beperken wateroverlast in panden, veroorzaakt door water uit de beken.

Welke stappen zetten we?

- ♦ Kaders en instrumenten ontwikkelen, waarmee we kunnen sturen.
- ♦ Uitvoering voortzetten, vernieuwen en meer samenwerken met partners en inwoners.

Klimaat- bestendig

Klimaatbestendig

Direct lezen

Waar zetten we op in?

Wat doen we al?

Wat is aanvullend nodig?

Onder het thema Klimaatbestendig verstaan we het vermogen van mensen, dieren en de natuur om zich aan te passen aan en te herstellen van de gevolgen van klimaatverandering, zoals hitte, droogte en wateroverlast.

Een leefomgeving die weerbaar is tegen extreme weersomstandigheden is onmisbaar voor de leefbaarheid van onze gemeente. Het beheer van de openbare ruimte, riolering, hemel en grondwater is bovendien voor een groot deel een gemeentelijke taak, op basis van de Omgevingswet, Waterwet en Wet milieubeheer. In het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie is de verplichting vastgelegd om in 2050 onder andere te voldoen aan een waterrobuuste en klimaatbestendige inrichting.

Vanwege de grote druk op de ruimte wordt het steeds lastiger om groen en waterbeheer voldoende te verankeren in plannen. Op termijn kan hiermee de leefbaarheid en klimaatbestendigheid van Veldhoven onder druk komen te staan. De schielsprong van Veldhoven vraagt dan ook om dit thema stevig te verankeren, om de kwaliteit te waarborgen en om de ontwikkelingen aan te grijpen om een kwaliteitsslag te maken.

Waar zetten we op in?

Direct lezen

Waar zetten we op in?

Wat doen we al?

Wat is aanvullend nodig?

In 2040 is Veldhoven een waterrobuuste en klimaatbestendige gemeente.

We streven naar een leefomgeving die weerbaar is tegen de omstandigheden als gevolg van klimaatverandering. We zijn in 2040 goed op weg om conform het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie in 2050 klimaatbestendig en waterrobuust te zijn ingericht, om negatieve gevolgen van hitte, schade door droogte en wateroverlast op mensen, natuur en de leefomgevingskwaliteit te voorkomen.

Waar zetten we op in?

Direct lezen

Waar zetten we op in?

Wat doen we al?

Wat is aanvullend nodig?

Voorkomen en beperken van hitteoverlast

- We zorgen voor voldoende schaduw en koele plekken.
- We pakken bestaande hitteproblemen aan.
- We voorkomen verdere opwarming door de keuzes in bouw en inrichting.

Voorkomen en beperken van droogteschade

- We maken de leefomgeving weerbaar voor langere periodes van droogte.
- We geven bijzondere aandacht aan het beschermen van bomen met een hoge waarde (sociaal en/of ecologisch).

Voorkomen en beperken van wateroverlast

- We houden wegen begaanbaar voor hulpdiensten bij piekbuien.
- We beperken wateroverlast in panden, veroorzaakt door water uit de openbare ruimte.
- We beperken wateroverlast in panden, veroorzaakt door water uit de beken.

Wat doen we al?

Direct lezen

Waar zetten we op in?

Wat doen we al?

Wat is aanvullend nodig?

Beleid

De Omgevingsvisie Veldhoven geeft beleidsmatig een aantal uitgangspunten voor het thema Klimaatbestendig. In de Visie op gemeente Veldhoven zijn deze punten vertaald naar meer globale ambities en uitgangspunten. Dit is deels in combinatie gedaan met het thema Groen, omdat groen een belangrijk middel is om de leefomgeving weerbaar te maken tegen hitte, droogte en wateroverlast. De ambities en uitgangspunten uit de Visie op gemeente Veldhoven zijn verwerkt in het streefbeeld voor 2040 van deze Duurzaamheidsagenda.

In de regio zijn verschillende samenwerkingsafspraken gemaakt om te werken aan belangrijke opgaven, onder andere in het MRE Samenwerkingsakkoord. Uitdagingen rondom klimaatbestendig maken onderdeel uit van de duurzame verstedelijkingsopgave in deze regio. Deze afspraken zijn richtinggevend aan de hand van leidende principes en ambities. De Brainport Principles vormen een toetsingskader voor woningbouwplannen en de ontwikkeling van bedrijventerreinen, waarin klimaatbestendigheid als randvoorwaarde voor de leefomgevingskwaliteit is verankerd. Alleen is dat nog niet vertaald naar lokaal beleid. In de Ontwikkelstrategie Zuidoost-Brabant zijn bovendien Water en Bodem opgenomen als belangrijke thema's voor verstedelijking.

Wat doen we al?

Direct lezen

Waar zetten we op in?

Wat doen we al?

Wat is aanvullend nodig?

Waterschap De Dommel is een belangrijke partner van de gemeente binnen het thema Klimaatbestendig. In het Waterbeheerprogramma 2022 – 2027 heeft het waterschap haar visie geschetst om anders met water om te gaan, om in te spelen op het veranderend klimaat. Samen met partners en andere watergebruikers werkt het waterschap aan concrete uitvoeringsplannen, waarin samen gezocht wordt naar nieuwe oplossingen en antwoorden. Het waterschap stelt bovendien cofinanciering beschikbaar aan gemeenten voor de uitvoering van de uitvoeringsagenda's klimaatadaptatie.

Wat doen we al?

Direct lezen

Waar zetten we op in?

Wat doen we al?

Wat is aanvullend nodig?

Uitvoering

In Veldhoven werken we via drie uitvoeringssporen aan het streefbeeld van een waterrobuuste en klimaatbestendige gemeente. Hieronder staat per uitvoeringsspoor een globale weergave van activiteiten die we al doen:

Eigen verantwoordelijkheid en voorbeeldrol in openbare ruimte en eigendommen

- In het Integraal Maatschappelijk Beheerkader (IMBK) hebben we vastgelegd op welke manier we de openbare ruimte beheren en welk kwaliteitsniveau we hierbij nastreven.
- Klimaatbestendig maakt integraal onderdeel uit van plannen voor (her)inrichting van de openbare ruimte. Bij nieuwe infrastructuur worden de rioolsystemen van afval- en hemelwater gescheiden aangelegd. We combineren deze maatregelen veelal met lopende projecten om efficiëntie te waarborgen.
- We volgen de wettelijke regels voor een goede afvoer van (regen)water en hanteren de landelijke drietrapsstrategie (vasthouden, bergen, vertraagd afvoeren).
- We maken stresstesten voor hitte-, droogte- en wateroverlast en op basis daarvan wordt iedere vier jaar de inzet bijgesteld. Groen is hierbij een graag gekozen middel vanwege de waarde voor infiltratie, verkoeling en schaduw.

De opsomming gaat verder op de volgende pagina >

Wat doen we al?

Direct lezen

Waar zetten we op in?

Wat doen we al?

Wat is aanvullend nodig?

- Vanuit de stresstesten is in 2022 gewerkt aan een Uitvoeringsagenda Klimaatadaptatie. Deze is echter nog niet vastgesteld, vanwege het ontbreken van beleidskaders om afwegingen en keuzes te kunnen maken.
- We ondersteunen het waterschap bij het aanpakken van wateroverlast veroorzaakt door beken en onderzoeken de haalbaarheid van oplossingen zoals minder overstorten, meer infiltratie en opslag op eigen terrein.

Stimuleren van klimaatbestendige ruimtelijke ontwikkeling

- Klimaatbestendig maakt onderdeel uit van de ontwikkeling en uitvoering van ruimtelijke plannen en projecten. Onder andere via de intake- en omgevingstafel, de projectgroepen en het Q-team. Maar we hebben hiervoor geen beleidsmatige onderlegger voor keuzes of een bepaald kwaliteitsniveau. Hierdoor zijn de uitkomsten op dit thema veelal vrijblijvend en afhankelijk van individuen.
- Met SGE-gemeenten is afgesproken om gezamenlijk een klimaattool (naar voorbeeld van Eindhoven) te implementeren. Deze klimaattool helpt te sturen op groene en klimaatbestendige keuzes bij ruimtelijke ontwikkelingen. Het is de bedoeling dat de klimaattool ook uitwerking geeft aan de groennorm zoals afgesproken in het Verstedelijkingsakkoord SGE.

Wat doen we al?

Direct lezen

Waar zetten we op in?

Wat doen we al?

Wat is aanvullend nodig?

Stimuleren van klimaatbestendige maatregelen door inwoners en bedrijven

- We zetten diverse communicatiekanalen in om inwoners aan te sporen de eigen (voor)tuin klimaatbestendiger in te richten, zoals onze website, sociale media en de digitale Nieuwsbrief Duurzaamheid.
- Wanneer we de openbare ruimte (her)inrichten, motiveren we omwonenden tijdens de participatie om zelf hun (voor)tuin klimaatbestendiger in te richten en zo met ons mee te doen.
- We stimuleren een klimaatbestendige inrichting op bedrijventerreinen en bedrijfsperven. In dit kader zijn in het ambitiedocument Habraken uitgangspunten opgenomen.

Wat doen we al?

Direct lezen

Waar zetten we op in?

Wat doen we al?

Wat is aanvullend nodig?

Een voorbeeld uit de praktijk

Zilverackers Klimaatbestendig

De wijk Zilverackers is ontwikkeld met aandacht voor het tegengaan van hittestress, wateroverlast en droogte. Vernieuwend is het systeem voor waterafvoer. Zilverackers heeft namelijk geen hemelwaterriolering en inwoners sluiten hun regenpijp niet aan op het riool. Water loopt weg door de wijk via wadi's, sloten en greppels en verplaatst zo boven de grond naar groene zones. Daar komt het in de natuur terecht. Waar gebouwen en stenen er in oudere wijken voor zorgen dat regenwater niet goed in de bodem kan wegzakken, zorgen we in Zilverackers dat water juist in het gebied blijft en dat natuurlijke oplossingen de wijk leefbaarder maken voor mens en natuur.

Wat is aanvullend nodig?

Direct lezen

Waar zetten we op in?

Wat doen we al?

Wat is aanvullend nodig?

Kaders en instrumenten waarmee we kunnen sturen

De ambities voor de lange termijn uit de Visie op Veldhoven, de Omgevingsvisie en bovenlokale afspraken zijn nog niet vertaald in duidelijk en toepasbaar lokaal beleid rondom het thema Klimaatbestendig. En omdat hiervoor geen beleidscapaciteit binnen onze gemeente aanwezig is, is er weinig overzicht op onze opgave, wat andere partijen hierin doen en welke financieringsmogelijkheden er zijn. Hierdoor is het moeilijk om doelmatig aan dit thema te werken; we hebben geen beleid als basis voor keuzes in de uitvoering en zonder duidelijke richtlijnen is het lastig om dit een goede plek te geven in ruimtelijke afwegingen. Ook missen we kaders en instrumenten om richting te geven aan andere partijen, zodat ook zij keuzes maken die bijdragen aan een waterrobuust en klimaatbestendig Veldhoven. Dit maakt werken aan het thema tijdrovend en zijn keuzes sterk afhankelijk van persoonlijke inschatting in de uitvoering. Bovendien lopen we het risico om nu keuzes te maken die later niet klimaatbestendig blijken te zijn en hersteld moeten worden. Met overlast en oplopende kosten als gevolg.

We moeten beoordelen wat minimaal nodig is om Veldhoven waterrobuust en klimaatbestendig te maken. De inzichten uit de stresstesten vormen een basis voor deze strategie. Ook moeten we bepalen hoe we als gemeente kunnen anticiperen op de verstedelijkingsopgave in Veldhoven en wat we hierin van onszelf en anderen verwachten. Hierbij is de samenhang met het duurzaamheidsthema Groen gewenst, vanwege de overlap in opgaven en koppelkansen in de beleidsontwikkeling en – uitvoering. We ontwikkelen daarom één beleidskader voor Groen en Klimaatbestendig.

Wat is aanvullend nodig?

Direct lezen

Waar zetten we op in?

Wat doen we al?

Wat is aanvullend nodig?

Na vaststelling van het beleidskader kunnen instrumenten ingericht worden.

De klimaattool is hiermee één van de uitvoeringsinstrumenten van het op te stellen beleid.

Voor de verdere uitwerking en juridische borging van het beleid bieden de instrumenten van de omgevingswet een kans. We sluiten hiervoor aan bij het lopende traject met betrekking tot het onderzoeken van instrumenten die we kunnen inzetten om de doelen uit de omgevingsvisie te bereiken (programma 8).

Uitvoering voortzetten, vernieuwen en meer samenwerken met partners en inwoners

Er gebeurt al veel op het gebied van klimaatbestendigheid in de uitvoering. De lopende activiteiten zetten we voort. Het op te stellen beleidskader voor een Groen en Klimaatbestendig Veldhoven zal uitwijzen wat er in de uitvoering meer of anders nodig is dan we nu doen. Op basis hiervan herijken we het concept van de Uitvoeringsagenda Klimaatadaptatie. Met behulp van deze uitvoeringsagenda bepalen we welke maatregelen we prioriteit geven en kunnen we voor verschillende onderdelen cofinanciering vanuit Waterschap de Dommel aanvragen. Ondertussen gaan we aan de slag met monitoring op functioneren van genomen maatregelen voor een klimaatbestendige leefomgeving. Hieronder per uitvoeringsspoor wat we komende periode verder oppakken.

Wat is aanvullend nodig?

Direct lezen

Waar zetten we op in?

Wat doen we al?

Wat is aanvullend nodig?

Eigen verantwoordelijkheid en voorbeeldrol in openbare ruimte en eigendommen

Met het IMBK ligt een stevig kader voor het beheer van de openbare ruimte. Dit zetten we voort. Als uit het beleidskader blijkt dat er onderdelen van het IMBK dringend vernieuwd moeten worden, passen we dit aan.

Stimuleren van klimaatbestendige ruimtelijke ontwikkeling

Klimaatbestendigheid is nu vaak nog het sluitstuk van ruimtelijke projecten. In de uitvoering willen we toe naar een klimaatbestendige leefomgeving als randvoorwaarde. Dit doen we door in 2025 de klimaattool te ontwikkelen en (informeel) te implementeren. We gebruiken hiervoor de Eindhovense klimaattool als basis en werken samen met andere SGE-gemeenten om het naar onze lokale situatie te vertalen. De klimaattool is in beginsel nog zonder juridische borging in verband met de afwezigheid van lokaal beleid. Zodra het beleid ontwikkeld is, actualiseren we de tool en zorgen we voor de juiste borging, bijvoorbeeld in het vergunningenproces. Verder onderzoeken we welke andere instrumenten ontwikkeld moeten worden om uitvoering te geven aan ons beleid.

Wat is aanvullend nodig?

Direct lezen

Waar zetten we op in?

Wat doen we al?

Wat is aanvullend nodig?

Stimuleren van klimaatbestendige maatregelen door inwoners en bedrijven

De activiteiten die we ondernemen zetten we voort en breiden deze waar mogelijk uit, zodat het thema steeds meer een gezamenlijke verantwoordelijkheid wordt. De activiteiten nemen we op in de Uitvoeringsagenda Klimaatadaptatie en in samenhang met het thema Groen. We zoeken hiervoor actievere samenwerking met andere organisaties, zoals Steenbreek, Waterschap de Dommel en Veldhoven Duurzaam.

**Schoon,
gezond
en veilig**

Hoofdlijn

In 2040 is Veldhoven een schone, gezonde en veilige gemeente.

Waar zetten we op in?

- ♦ **Kwaliteit van lucht, bodem en water**

We beschermen en verbeteren de fysieke leefomgeving door vervuiling van lucht, bodem en water terug te dringen en waar mogelijk de kwaliteit te verbeteren. We voldoen hierbij minimaal aan de landelijke richtlijnen.

- ♦ **Voorkomen van overlast in onze fysieke leefomgeving**

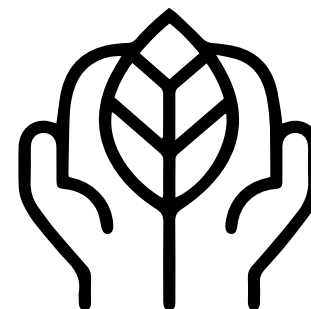
We beperken overlast door bijvoorbeeld geluid, geur, licht, trillingen, (zwerf)afval, uitstoot en milieuvervuiling.

- ♦ **Voorkomen van gevaarlijke omstandigheden**

we voorkomen onveilige omstandigheden voor mens, dier en milieu, veroorzaakt door bijvoorbeeld gevaarlijke stoffen.

Welke stappen zetten we?

- ♦ Kaders en instrumenten ontwikkelen, waarmee we kunnen sturen.
- ♦ Uitvoering voortzetten, vernieuwen en meer samenwerken met partners en inwoners.

**Schoon,
gezond
en veilig**

Schoon, gezond en veilig

Direct lezen

Waar zetten we op in?

Wat doen we al?

Wat is aanvullend nodig?

Een schone, gezonde en veilige leefomgeving staat aan de basis van ons welzijn en de gezondheid van mens, dier en milieu. Tegelijkertijd moeten we onze ruimte op een toekomstbestendige manier benutten, zodat we economische veerkracht behouden en natuurlijke hulpbronnen en biodiversiteit beschermen.

Als lokale overheid hebben we de taak om een gezonde leefomgeving veilig te stellen voor onze inwoners en ondernemers. Daarnaast vraagt de schaa sprong van Veldhoven om dit thema stevig te verankeren, om de balans te houden tussen leefomgevingskwaliteit en voldoende ontwikkelruimte om de verstedelijkingsopgave mogelijk te maken.

Waar zetten we op in?

Direct lezen

Waar zetten we op in?

Wat doen we al?

Wat is aanvullend nodig?

In 2040 is Veldhoven een schone, gezonde en veilige gemeente.

We streven naar een Veldhovense leefomgeving die vrij is van schadelijke invloeden en die bijdraagt aan de gezondheid voor mens, dier en milieu. We werken dus aan gezonde woonwijken en werklocaties. We dringen vervuiling terug van lucht, bodem en water. We beperken overlast van bijvoorbeeld geluid, licht en geur. Tot slot voorkomen we onveilige leefomstandigheden door bijvoorbeeld gevaarlijke stoffen.

Waar zetten we op in?

Direct lezen

Waar zetten we op in?

Wat doen we al?

Wat is aanvullend nodig?

Kwaliteit van lucht, bodem en water

We beschermen en verbeteren de fysieke leefomgeving door vervuiling van lucht, bodem en water terug te dringen en waar mogelijk de kwaliteit te verbeteren. We voldoen hierbij minimaal aan de landelijke richtlijnen.

Voorkomen van overlast in onze fysieke leefomgeving

We beperken overlast door bijvoorbeeld geluid, geur, licht, trillingen, (zwerf)afval, uitstoot en milieuvervuiling.

Voorkomen van gevaarlijke omstandigheden

We voorkomen onveilige omstandigheden voor mens, dier en milieu door bijvoorbeeld gevaarlijke stoffen.

Wat doen we al?

Direct lezen

Waar zetten we op in?

Wat doen we al?

Wat is aanvullend nodig?

Beleid

Het lokale beleid met betrekking tot 'Schoon, gezond en veilig' is opgenomen in de Omgevingsvisie. Hierin heeft de gemeente de ambitie gesteld dat de leefomgevingskwaliteit in de wijken, op werklocaties en in het buitengebied bijdraagt aan de gezondheid van inwoners en bezoekers, onder andere door controle te houden op lokale milieuwaarden (geluid, geur, luchtkwaliteit). De inwerkingtreding van de Omgevingswet is in Veldhoven zo beleidsneutraal als mogelijk uitgevoerd. Dit betekent dat nieuwe landelijke en provinciale regels voorkomend uit de Omgevingswet zijn overgenomen. Voor enkele milieuaspecten zijn of worden lokale beleidsregels bijgewerkt (geluid, geur, externe veiligheid). Er is verder nog geen onderzoek gedaan naar wat er voor de toekomst in Veldhoven voor dit thema nodig is om aan het streefbeeld te voldoen. De kaders van de Omgevingsvisie, maar ook regionale afspraken zijn vertaald naar enkele thematische visies. Denk bijvoorbeeld aan de Mobiliteitsvisie waarin wordt gestuurd op een transitie naar Duurzame mobiliteit, wat bijdraagt aan luchtkwaliteit.

Omdat verschillende onderwerpen binnen dit thema niet op lokaal niveau te beheersen zijn, werken we samen met andere overheden en organisaties. Zo maken we onderdeel uit van de Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost. De zeven kernwaarden van de Veiligheidsregio voor een fysiek veilige leefomgeving hebben we verankerd in lokaal beleid zoals de Omgevingsvisie. Vanwege onze ligging binnen de invloedssfeer van Eindhoven Airport en de Vliegbasis Eindhoven zijn we aangesloten bij het Luchthaven Eindhoven Overleg (LEO).

Wat doen we al?

Direct lezen

Waar zetten we op in?

Wat doen we al?

Wat is aanvullend nodig?

Uitvoering

Wettelijke, routinematige taken vanuit de Omgevingswet

De gemeente Veldhoven voert op dit moment de taken uit die voortkomen uit wettelijke kaders. Deels doet de gemeente dit zelf. Daarnaast werken we samen met de Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB) en de Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO). Vaste routinematige taken die we uitvoeren hebben onder andere te maken met geluid, bodem, asbest, afvalstoffen, luchtkwaliteit, geur, externe veiligheid, lichthinder, milieubelastende activiteiten en energiebesparing en komen terug bij:

- Het omgevingsoverleg en Omgevingsloket.
- Adviseren bij projecten, plannen en vergunningen.
- Het uitvoeringsprogramma Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH).
- Verplichte monitoring en rapportage op effecten, zoals de geluidbelastingskaarten en het daaruit voortkomende actieplan.

Dit deel gaat verder op de volgende pagina >

Wat doen we al?

Direct lezen

Waar zetten we op in?

Wat doen we al?

Wat is aanvullend nodig?

Andere gerelateerde uitvoeringstaken

Naast bovengenoemde routinematige taken werken we ook via gerelateerde taakvelden aan een 'Schoon, gezond en veilig' Veldhoven. Denk aan:

- Onderhoud en beheer van de openbare ruimte en een goed functionerend lokaal rioolsysteem. Dit doen we aan de hand van het Integraal Maatschappelijk Beheerkader Openbare Ruimte (IMBK) en beheerplannen.
- Inzamelen van huishoudelijk afval. Dit doen we middels huis-aan-huisinzameling, collectieve inzamelsystemen (waaronder de milieustraat) en samenwerking met de stichting Go Clean (Zwerfafvalpakkers).
- Op verschillende werklocaties, waaronder Citycentrum en Habraken, maken we afspraken met ondernemers(collectieven) en parkmanagement om de omgeving schoon, gezond en veilig te maken en houden.

Direct lezen

Waar zetten we op in?

Wat doen we al?

Wat is aanvullend nodig?

Wat doen we al?

Een voorbeeld uit de praktijk

Voorkomen van zwerfafval

Als gemeente bieden we afvalinzameling zo toegankelijk mogelijk aan en blijven ons daarin ontwikkelen in samenwerking met partners. Maar we zien ook hoe belangrijk het is om inwoners en ondernemers te blijven informeren en inspireren. Dat doen we via standaard communicatie en tijdens speciale campagnes. Soms stellen we grenzen waar nodig, bijvoorbeeld door strenger te handhaven op het bijplaatsen van afval bij afvalcontainers. Maar ook door ludieke acties te steunen. Bijvoorbeeld World Clean Up Day, georganiseerd door stichting Go Clean. In het voorjaar van 2025 meldden ruim 2.300 mensen zich aan om een dag op pad te gaan als ZwerfAfvalPakker (ZAP'per) met als doel: 'Veldhoven schoon in twee dagen'.

Wat is aanvullend nodig?

Direct lezen

Waar zetten we op in?

Wat doen we al?

Wat is aanvullend nodig?

Kaders en instrumenten waarmee we kunnen sturen

Zoals hierboven is beschreven ontbreekt een concreet en toepasbaar lokaal beleid op het thema Schoon, gezond en veilig. De ambities in de Omgevingsvisie zijn hoog over en de regels in het Omgevingsplan zijn enkel een weergave van landelijke en provinciale regels. We hebben een scherper beeld en uitgangspunten nodig om goede keuzes en afwegingen te maken. Bijvoorbeeld zodat we in de schaa sprong de balans kunnen houden tussen leefomgevingskwaliteit en voldoende ontwikkelruimte om de verstedelijkingsopgave mogelijk te maken. Op termijn komt hiermee de kwaliteit van de fysieke leefomgeving van Veldhoven onder druk te staan. Er is op dit moment geen beleids capaciteit binnen de gemeente voor het thema Schoon, gezond en veilig om dit op te pakken.

Om te bepalen welke streefwaarden we in Veldhoven willen hanteren in verschillende gebieden is het zaak om onderzoek te doen naar waar mogelijke kansen liggen of risico's ontstaan. De gebiedstypen uit de Omgevingsvisie bieden een kader voor welke streefwaarden in het betreffende gebied passend zijn. Nadat het thema Schoon, gezond en veilig steviger verankerd is in lokaal beleid kunnen we dit borgen in uitvoeringsinstrumenten. We sluiten hiervoor aan bij het lopende traject met betrekking tot het onderzoeken van instrumenten die we kunnen inzetten om de doelen uit de omgevingsvisie te bereiken (begrotingsprogramma 8). Ook kunnen de kaders en streefwaarden uit het beleid dan toegepast worden. Bijvoorbeeld bij de transformatie van De Run en het Citycentrum, waar nieuwe en andere functies met elkaar worden gecombineerd.

Wat is aanvullend nodig?

Direct lezen

Waar zetten we op in?

Wat doen we al?

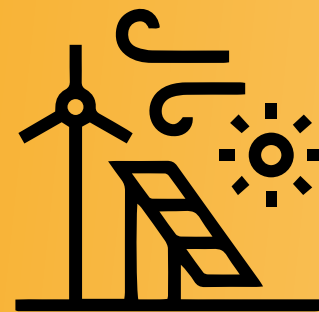
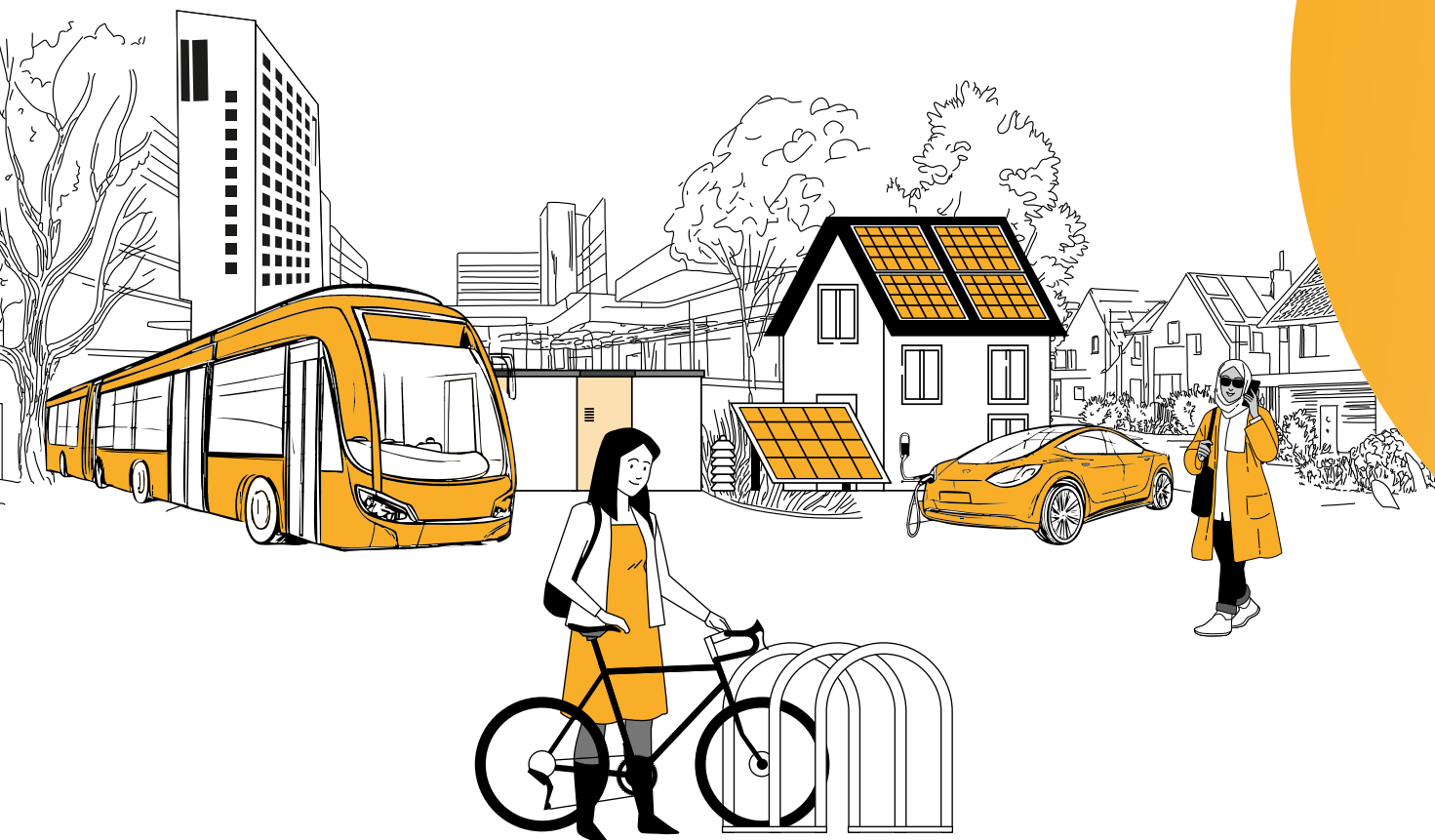
Wat is aanvullend nodig?

Uitvoering voortzetten, meer samenwerken met partners

Omdat de meeste uitvoeringsactiviteiten voortkomen uit wettelijke taken, zetten we deze voort. We wensen hierbij de samenwerking met partners, zoals de ODZOB en de Veiligheidsregio, en met ondernemers te versterken voor kennisontwikkeling en kwaliteit. Eventuele aanvullende uitvoeringsactiviteiten zullen later voortvloeien uit te ontwikkelen beleid en instrumenten.

In 2024 heeft het college besloten toe te treden tot het Schone Lucht Akkoord (SLA) tussen Rijk, provincies en een groot aantal gemeenten. Samen streven de deelnemende partijen naar een gezondheidswinst van minimaal 50 procent in 2030 ten opzichte van 2016. In 2025 stellen we een actieplan hiervoor op.

Duurzame energie

Hoofdlijn

In 2040 is Veldhoven een klimaat- en energieneutrale gemeente.

Waar zetten we op in?

♦ **Besparing**

Door gebouwen te isoleren en andere energiebesparende maatregelen te nemen. We geven het goede voorbeeld in gemeentelijk vastgoed en ondersteunen inwoners en ondernemers om stappen te zetten.

♦ **Hernieuwbare lokale bronnen**

Duurzame energiebronnen die toegankelijk zijn voor al onze inwoners en ondernemers en die zoveel mogelijk opgewekt zijn binnen de eigen gemeente.

♦ **Toekomstbestendig energiesysteem**

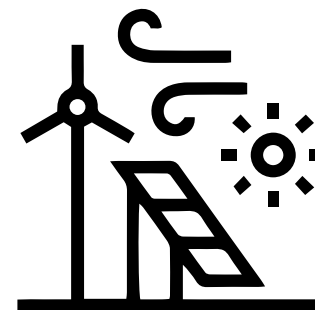
Betrouwbare en efficiënte netwerken, innovatieve oplossingen op onder andere bedrijventerreinen en in woonwijken.

♦ **Uitstootvrije mobiliteit**

We bevorderen en faciliteren duurzame vervoersvormen en hanteren hierbij het STOMP principe (lopen, fietsen, openbaar vervoer, deelmobiliteit, privé auto). Daarnaast faciliteren we elektrisch vervoer.

Welke stappen zetten we?

- ♦ Kaders en instrumenten verder ontwikkelen, waarmee we kunnen sturen.
- ♦ Uitvoering voortzetten, waar mogelijk verder opschalen en koppelen aan andere duurzaamheidsthema's.

Duurzame energie

Duurzame energie

Direct lezen

Waar zetten we op in?

Wat doen we al?

Wat is aanvullend nodig?

Onder het thema Duurzame energie verstaan we de transitie van fossiele energie naar hernieuwbare bronnen en het besparen van energie. Ons energiesysteem is nu nog voor een groot deel afhankelijk van fossiele brandstoffen, zoals olie, gas en steenkool. Dit zijn eindige bronnen en de verbranding hiervan zorgt voor veel broeikasgassen en vervuiling. Bovendien worden deze brandstoffen voor een groot deel geïmporteerd. Duurzame energie biedt een scala aan voordelen die bijdragen aan de bescherming van het milieu en de gezondheid van zowel mensen als ecosystemen. Bovendien maakt het ons minder afhankelijk van geopolitieke verhoudingen en fluctuerende energieprijzen. Beschikbaarheid van energie is tenslotte van groot belang voor een aantrekkelijk woon- en vestigingsklimaat. Om de transitie door te maken, hebben we iedereen nodig. Het is dan ook niet alleen een technische aangelegenheid, maar ook een maatschappelijke transitie.

Gemeenten hebben vanuit het Rijk een regierol gekregen in de transitie naar duurzame energie en invulling te geven aan de afspraken die gemaakt zijn in het Klimaatakkoord. We moeten daarbij anticiperen op de verstedelijkingsopgave in Veldhoven en actuele vraagstukken, zoals netcongestie.

Waar zetten we op in?

Direct lezen

Waar zetten we op in?

Wat doen we al?

Wat is aanvullend nodig?

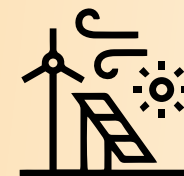
In 2040 is Veldhoven een klimaat- en energieneutrale gemeente.

In 2040 hebben alle inwoners en ondernemers in Veldhoven toegang tot duurzame energie (elektriciteit, warmte, koeling). We voldoen minimaal aan nationale en regionale afspraken. Door slim en zuinig om te gaan met energie, benutten we bronnen, voorzieningen en infrastructuur zo efficiënt mogelijk. De energie die we nodig hebben, is hernieuwbaar en wordt zoveel mogelijk lokaal of direct in de regio opgewekt. De lusten en lasten zijn hierbij goed verdeeld. In de schaarse ruimte in Veldhoven is energie zorgvuldig ingepast en zoveel mogelijk gecombineerd met andere functies. Met een integrale blik op energie zijn slimme combinaties gemaakt tussen energie, mobiliteit, wonen en werken.

Waar zetten we op in?

Direct lezen

Waar zetten we op in?

Wat doen we al?

Wat is aanvullend nodig?

Besparing

Door gebouwen te isoleren en andere energiebesparende maatregelen te nemen.

We geven het goede voorbeeld in gemeentelijk vastgoed en ondersteunen inwoners en ondernemers om stappen te zetten.

Hernieuwbare lokale bronnen

Duurzame energiebronnen die toegankelijk zijn voor al onze inwoners en ondernemers en die zoveel mogelijk opgewekt zijn binnen de eigen gemeente.

Toekomstbestendig energiesysteem

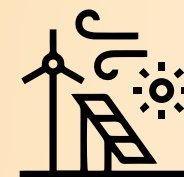
Betrouwbare en efficiënte netwerken, innovatieve oplossingen op onder andere bedrijventerreinen en in woonwijken.

Uitstootvrije mobiliteit

We bevorderen en faciliteren duurzame vervoersvormen en hanteren hierbij het STOMP principe (lopen, fietsen, openbaar vervoer, deelmobiliteit, privéauto). Daarnaast faciliteren we elektrisch vervoer.

Wat doen we al?

Direct lezen

Waar zetten we op in?

Wat doen we al?

Wat is aanvullend nodig?

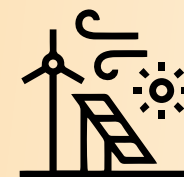
Beleid

Voor de onderwerpen besparen, duurzame warmte en duurzame opwek is er tussen 2021 en 2022 lokaal beleid ontwikkeld ([Transitievisie Warmte 2021](#) en [Beleidskader Hernieuwbare Elektriciteit en Besparing 2022](#)). Verder is een [Integrale laadstrategie \(2023\)](#) ontwikkeld, gericht op het plaatsen van openbare laadinfrastructuur voor personenvervoer. In de [Mobiliteitsvisie](#) streven we naar duurzame mobiliteitsvormen, maar dat dient nog verder uitgewerkt te worden in beleid. In het Ambitiedocument Habraken is het streven naar een energieneutraal bedrijventerrein opgenomen. Wat betreft het reduceren van emissies in industrie is geen lokaal beleid ontwikkeld. Dit wordt voornamelijk door andere overheidslagen ingevuld.

Eind 2021 is de [Regionale Energiestrategie MRE 1.0](#) vastgesteld door de 21 gemeenteraden. Hierin is opgenomen dat de Metropoolregio Eindhoven zoveel mogelijk energie wil besparen. Maar in de strategie staat ook beschreven hoeveel duurzame energie kan worden opgewekt en hoe de regio dat wil doen. Voor de transitie naar duurzame warmte is de opgave op hoofdlijnen beschreven. De Regionale Energiestrategie is een belangrijk vertrekpunt voor samenwerking aan bovenlokale opgaven, zoals netcongestie en het onderzoeken van eventuele waterstofnetwerken. Verder is in de [Regionale visie werklocaties](#) de transitie van fossiele energie naar duurzame energie benoemd als belangrijke opgave voor toekomstbestendige werklocaties.

Wat doen we al?

Direct lezen

Waar zetten we op in?

Wat doen we al?

Wat is aanvullend nodig?

Uitvoering

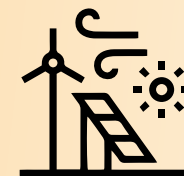
Voor de uitvoering van het opgestelde beleid is het Uitvoeringsprogramma Energietransitie opgesteld, dat loopt tot 2026. We willen hierbij graag dicht bij onze inwoners, ondernemers en andere partners staan, zodat we elkaar begrijpen, samen kunnen werken en van elkaar kunnen leren. We werken nauw samen met onze uitvoeringspartners, zoals Veldhoven Duurzaam, de welzijnsstichtingen en woningbouwcorporaties. Hieronder staat een weergave van lopende activiteiten uit dit programma. Het thema energie is sterk in ontwikkeling en vraagt dan ook om een flexibele en adaptieve aanpak. Een voorbeeld hiervan zijn de inspanningen rondom het onderwerp netcongestie en de aanpassingen van het elektriciteitsnet. Deze zijn niet in het oorspronkelijke uitvoeringsprogramma opgenomen.

Gebouwde omgeving

In de gebouwde omgeving ondernemen we uiteenlopende activiteiten. Afhankelijk van het onderwerp zijn deze voor de gehele gemeente, binnen een specifiek gebied of gericht op bepaalde doelgroepen, zoals inwoners met energiearmoede of slecht geïsoleerde woningen. Denk hierbij aan de ondersteuningsprojecten, zoals de Kluskar, collectieve inkoop- en ondersteuningsacties voor isolatie en de aanpak voor Verenigingen van Eigenaren (VvE's). Daarnaast stellen we wijkuitvoeringsprogramma's op, waarvoor we zijn aangesloten bij het programma Sociale Innovatie Energietransitie van de provincie Noord-Brabant. Verder werken we aan het verduurzamen van ons eigen vastgoed, door middel van de Routekaart Verduurzaming Maatschappelijk Vastgoed.

Wat doen we al?

Direct lezen

Waar zetten we op in?

Wat doen we al?

Wat is aanvullend nodig?

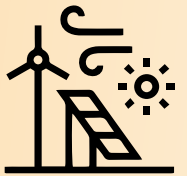
Door het isoleren van woningen worden diersoorten die in de gebouwde omgeving leven aangetast in hun bestaan. Dit is in strijd met de Omgevingswet. Om de soorten in stand te kunnen houden en de isolatieopgave op een verantwoorde manier uit te voeren, stellen we komende jaren een Soortenmanagementplan (SMP) op. Ondertussen werken we volgens het handelingskader Natuurvriendelijk Isoleren (NVI) en sturen we op mitigerende maatregelen door middel van nestkasten.

Bedrijven en industrie

Op werklocaties onderzoeken we samen met bedrijven en instellingen of er op het vlak van energie samengewerkt kan worden. Dit om slimmer met energie om te gaan en ruimte op het elektriciteitsnet te genereren. We worden hiervoor ondersteund door een energiehubregisseur vanuit Brainport Development. Parallel werken we aan bredere samenwerking op werklocaties, vanuit het Programma Verduurzaming Bedrijventerreinen van de provincie. Voor de voortgang van verduurzaming bij individuele bedrijven voert de Omgevingsdienst namens de gemeente energietoezicht uit.

Wat doen we al?

Direct lezen

Waar zetten we op in?

Wat doen we al?

Wat is aanvullend nodig?

Opwek hernieuwbare elektriciteit

De ruimte voor opwek binnen Veldhoven is schaars. We streven naar zoveel mogelijk opwek van zonne-energie in het stedelijk gebied. Bijvoorbeeld op daken van woningen, winkels en voorzieningen. Daarnaast onderzoeken we of we bij grootschalige infrastructuur de ruimte kunnen benutten om energie op te wekken. Dit doen we samen met Rijkswaterstaat via het programma Opwek Energie op Rijksgronden (OER) bij de A67 en A2/N2.

Uitbreiden openbare laadpunten

We breiden publieke laadpunten uit volgens de Integrale laadstrategie. We werken proactief aan de uitrol van publieke laadpalen, om te bepalen waar en wanneer openbare laadpalen nodig zijn. Ook houden we de ontwikkelingen rondom dit onderwerp bij, om te kunnen beoordelen of we nog andere activiteiten moeten uitvoeren of faciliteren. Denk bijvoorbeeld aan kabelgoten of laadpleinen op werklocaties.

Wat doen we al?

Direct lezen

Waar zetten we op in?

Wat doen we al?

Wat is aanvullend nodig?

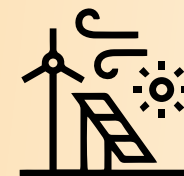
Een voorbeeld uit de praktijk

De Veldhovense Kluskar

De opvallende geel-wit-groene Kluskar rijdt sinds december 2023 door de wijken van Veldhoven. De Veldhovense Kluskar helpt inwoners energie te besparen. We informeren ze tijdens bezoeken in de wijk en nodigen ze uit om te schakelen van een energicoach. Die komt vervolgens op afspraak thuis langs om tips te geven over energie besparen en om kleine aanpassingen in huis voor te stellen. Samen met een inwoner maakt de energicoach vervolgens een afspraak met een energiekusser. De energicoaches en -kussers zijn Veldhovenaren die zich vrijwillig inzetten om andere inwoners te helpen. We werken samen met SWOVE, Cordaad Welzijn, Veldhoven Duurzaam, 'thuis, Woonbedrijf en Wooninc. en hebben al meer dan 500 Veldhovense woningen verduurzaamd.

Wat is aanvullend nodig?

Direct lezen

Waar zetten we op in?

Wat doen we al?

Wat is aanvullend nodig?

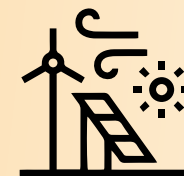

Beleid actualiseren en instrumenten vormgeven

Het thema energie is sterk in ontwikkeling, zowel inhoudelijk als wat betreft wet- en regelgeving op dit vlak. Tegelijkertijd zit onze regio en gemeente midden in een schaa sprong. Om regie te kunnen pakken op het onderwerp en energie beter te kunnen integreren in andere (ruimtelijke) opgaven binnen onze gemeente, is een integraal perspectief op energie nodig. Hierin moeten de verschillende aspecten van het thema Duurzame Energie in samenhang bekeken worden. Denk aan: elektriciteit, warmte en koeling, maar ook opwek, infrastructuur en opslag. Onderdeel hiervan is het verder uitwerken van de regierol die de gemeente van het Rijk heeft gekregen. Ook moet het leidende principes voor het energiesysteem van de toekomst bieden, om richting te geven en kaders te stellen voor zowel plannen met betrekking tot energie als voor (grote) ruimtelijke ontwikkelingen. Bijvoorbeeld om te beoordelen onder welke omstandigheden collectieve energievoorzieningen nodig zijn. En welke positie de gemeente dan inneemt en of we gebruikmaken van de aanwijsbevoegdheid die nieuwe wetgeving mogelijk maakt. Hiermee bieden we niet alleen een duidelijker handelingsperspectief voor inwoners, ondernemers, corporaties en ontwikkelaars, maar geven we ook richting aan eigen plannen.

Wanneer deze fundamenteen gelegd zijn, kan bepaald worden welke instrumenten ingezet worden om hier uitvoering aan te geven, waaronder instrumenten van de Omgevingswet (onder andere het Omgevingsprogramma en -plan).

Wat is aanvullend nodig?

Direct lezen

Waar zetten we op in?

Wat doen we al?

Wat is aanvullend nodig?

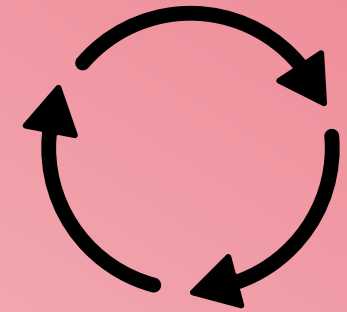
Om de energiebeschikbaarheid in Veldhoven te kunnen waarborgen moeten we onze regionale positie verstevigen. We moeten ervoor zorgen dat de regionale koers blijft aansluiten bij ons lokale perspectief en dat er niet over ons besloten wordt maar met ons. Dit geldt bijvoorbeeld voor de maatregelen ten aanzien van netcongestie en de investeringen in het elektriciteitsnet, maar ook voor de warmtebronnenstrategie.

Uitvoering voortzetten, opschalen en waar mogelijk koppelen aan andere thema's

De uitvoering van het Uitvoeringsprogramma Energietransitie wordt voortgezet. Gezien de ontwikkelingen op het gebied van energie zijn enkele accentverschillen nodig. Zo zetten we in op oplossingen en samenwerking rondom netcongestie. Daarnaast is het van belang om energie meer aan de voorkant in te bedden in plannen en projecten, aangezien dit een randvoorwaarde is om te kunnen ontwikkelen. Het op te stellen beleid moet duidelijke kaders en richting bieden voor keuzes met betrekking tot energiesystemen in plannen. Het uitvoeringsprogramma met bijbehorende bestemmingsreserve Energietransitie loopt tot eind 2026. Gezien de opgaven onderzoeken we hoe we hoe we dit voor de langere termijn kunnen inrichten.

Tot slot is het nodig om in de uitvoering een meer integrale benadering met andere duurzaamheidsthema's op te pakken, zowel voor betere inhoudelijke samenhang als voor meer efficiëntie in de uitvoering.

Circulair

Hoofdlijn

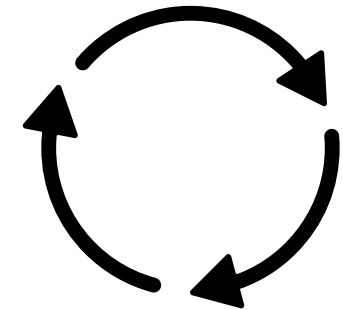
In 2040 is Veldhoven een circulaire gemeente.

Waar zetten we op in?

- ♦ **Verminderen, hergebruiken en recyclen van materialen die in omloop zijn bij:**
  - Bouw en infrastructuur
  - Industrie en ondernemen
  - Wonen en consumeren
  - Voedsel, landbouw en landbeheer

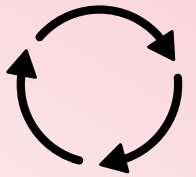
Welke stappen zetten we?

- ♦ Verkennen van het thema en beleid vernieuwen.
- ♦ Voortzetten uitvoering, keuzes maken en samenwerken met partners.

Circulair

Circulair

Direct lezen

Waar zetten we op in?

Wat doen we al?

Wat is aanvullend nodig?

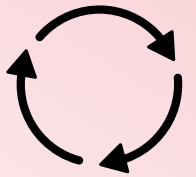

Wereldwijd en lokaal groeit de vraag naar producten, waardoor we meer grondstoffen verbruiken dan ooit. Dit leidt tot uitstoot van broeikasgassen en vervuiling. De voorraden van cruciale materialen en grondstoffen raken bovendien op, of komen uit landen waarmee een afhankelijkheidsrelatie onwenselijk is. Ook de kosten van grondstoffen en het verwerken van afval worden steeds hoger. Om deze uitdaging het hoofd te bieden wordt gewerkt aan de ontwikkeling van een circulaire economie, die draait op herbruikbare producten en grondstoffen, waarbij behoud van natuurlijk kapitaal een belangrijk uitgangspunt is.

De schaa sprong die deze regio doormaakt maakt deze zaken urgenter dan ooit. Meer bedrijfsactiviteit en inwoners betekent meer grondstoffen, materialen en afvalstromen. Bovendien is het zaak om de enorme bouwopgave op een verantwoorde manier aan te gaan. En om de kansen voor nieuwe economische perspectieven en innovatie in onze regio aan te grijpen.

De transitie van een lineaire naar een circulaire economie is niet van vandaag op morgen gerealiseerd. Als gemeente zijn we in de positie om inwoners en ondernemers aan te sporen de circulaire economie in de praktijk te brengen. Voor het hergebruiken en recyclen van materialen is ruimte nodig. Als gemeente hebben we de taak om (een deel van) deze ruimte in integrale afweging te organiseren.

Waar zetten we op in?

Direct lezen

Waar zetten we op in?

Wat doen we al?

Wat is aanvullend nodig?

In 2040 is Veldhoven een circulaire gemeente.

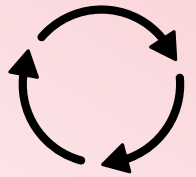
We geloven dat we samen met onze partners, inwoners en ondernemers onze lokale verantwoordelijkheid moeten nemen en problemen niet voor ons moeten uitschuiven. Samen met de regio zetten we in op een circulaire economie, waarbij we minder en andere grondstoffen en materialen toepassen, en deze beter, langer en opnieuw gebruiken. Dit verkleint niet alleen de impact op de aarde, maar is ook nodig om de beschikbaarheid van grondstoffen veilig te stellen, afvalverwerking beheersbaar te houden en toekomstbestendige economische kansen te verzilveren.

We zien op lokaal niveau de volgende domeinen waarin materialen en grondstoffen verminderd, hergebruikt en gerecycled kunnen worden. Hoe en wat we als gemeente hierin doen moet nader verkend worden.

- Bouw en infrastructuur
- Bedrijven en produceren
- Wonen en consumeren
- Voedsel, landbouw en landbeheer

Wat doen we al?

Direct lezen

Waar zetten we op in?

Wat doen we al?

Wat is aanvullend nodig?

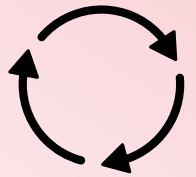

Beleid

Lokaal zijn circulair bouwen en circulaire bedrijvigheid als ambities opgenomen in de Omgevingsvisie. Specifiek is aangegeven dat we streven naar de ontwikkeling van een circulair ambachtscentrum. De kaders en afspraken vanuit Rijk, regio en de Omgevingsvisie zijn op enkele onderdelen vertaald naar onderliggend beleid. De Regionale Visie Werklocaties sluit aan bij de landelijke ambities voor circulaire economie. Daarnaast is er oog voor de noodzaak om hiervoor ruimte te organiseren en goed na te denken over clusters van bedrijven die elkaars reststromen kunnen gebruiken. In de Woon(zorg)visie en het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs is het streven overgenomen circulair en/of biobased te bouwen, maar er zijn geen normen of operationele doelen gesteld.

Wat betreft Circulair is er lokaal alleen afvalbeleid uitgewerkt. Dat bestaat voor een groot deel uit wettelijke kaders. Veldhoven richt zich met haar afvalbeleid op het gebruik van afval als grondstof en het terugwinnen van energie. Daarnaast wordt speciale aandacht besteed aan de kwaliteit van gescheiden afvalstromen, om ervoor te zorgen dat zo efficiënt en effectief mogelijk wordt gerecycled en hergebruikt.

Wat doen we al?

Direct lezen

Waar zetten we op in?

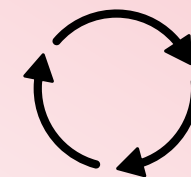
Wat doen we al?

Wat is aanvullend nodig?

In de Brainportregio streven we naar een circulaire economie. In de Ontwikkelstrategie Zuidoost-Brabant van de MRE is de keuze gemaakt om ruimte te bieden aan circulaire activiteiten en infrastructuur. Verder vindt er een verkenning plaats voor het inrichten van een regionale circulaire waardeketen van bouw- en isolatiematerialen. Daarin worden kansen gekoppeld voor het produceren van biobased materialen in het landelijk gebied, aan de grootschalige bouw van woningen en de isolatieopgave in onze regio. In dit kader ondertekende Veldhoven eind 2024 met 19 MRE-gemeenten het convenant Biobased bouwen en telen in de Metropoolregio Eindhoven. Hierin staan afspraken om het gebruik van biobased bouwmaterialen en de teelt van gewassen hiervoor in de regio verder te stimuleren.

Wat doen we al?

Direct lezen

Waar zetten we op in?

Wat doen we al?

Wat is aanvullend nodig?

Uitvoering

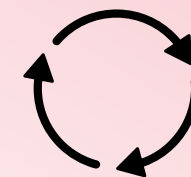
In de uitvoering ondernemen we verschillende activiteiten die raakvlakken hebben met het thema Circulair. Hieronder staat een weergave van de werkzaamheden binnen de diverse domeinen. Voor voedsel, landbouw en landbeheer zijn er nog geen uitvoeringsactiviteiten.

Bouw en infrastructuur

Samen met woningbouwcorporaties maken we ieder jaar prestatieafspraken, onder andere op het gebied van circulariteit. Ook dagen we ontwikkelaars uit met de Q-wijzer van de woningbouwversnelling. Met dit instrument nodigen we hen uit om te innoveren en maatschappelijke meerwaarde te creëren, onder andere voor circulaire woningbouw. De invulling is vooral gebaseerd op landelijke richtlijnen en de Woondeal (SGE), mede omdat er in Veldhoven nog geen specifieke lokale doelen zijn geformuleerd.

Vanuit het convenant Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeverschap en Inkoop (MVOI) worden experimenten uitgevoerd ten aanzien van circulariteit, zoals de sloop van het zwembad en de inkoop van gerecycled asfalt. Maar deze activiteiten staan op zichzelf en continuïteit ontbreekt, omdat ze niet verankerd zijn in beleid met het oog op circulariteit.

Wat doen we al?

Direct lezen

Waar zetten we op in?

Wat doen we al?

Wat is aanvullend nodig?

Bedrijven en produceren

Wat betreft bedrijven en produceren hebben we als gemeente een rol in de vergunningverlening, toezicht en handhaving, veelal op basis van bovenlokaal beleid. Dit wordt uitgevoerd door de Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB). De ODZOB werkt momenteel samen met de provincie aan kennisontwikkelingsprogramma voor gemeenten rondom vergunningverlening, toezicht en handhaving in een circulaire economie. De provincie en deelnemende gemeenten co-financieren het programma.

Wonen en consumeren

De uitvoering van het afvalbeleid is geborgd in het Uitvoeringsprogramma Afval 2021-2025. Hiermee werken we actief aan het verkleinen van de voetafdruk op het vlak van circulariteit en het beperken van maatschappelijke kosten. Dit plan moet worden bijgewerkt naar aanleiding van nieuw te ontwikkelen beleid. Verder zijn er verschillende initiatieven die de gemeente faciliteert, zoals het Repaircafé en de stichting Go Clean (ZwerfAfvalPakkers).

Grove reststromen worden verwerkt op de milieustraat. We nemen deel aan een regionale werkgroep om hier slimmer mee om te gaan. De milieustraat van Veldhoven bevindt zich op Habraken en medewerkers van Ergon voeren er de werkzaamheden uit. Onze milieustraat is momenteel niet ingericht op het groeiend aantal inwoners en om circulair te werken. Enkele jaren geleden is een haalbaarheidsonderzoek voor een circulair ambachtscentrum op Habraken verricht. Het onderzoek is afgerond, maar er is geen vervolg gegeven aan de uitvoering.

Direct lezen

Waar zetten we op in?

Wat doen we al?

Wat is aanvullend nodig?

Wat doen we al?

Een voorbeeld uit de praktijk

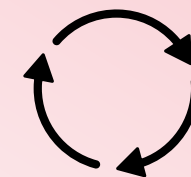
Circulaire sloop van het zwembad

Voor de komst van zwembad City Sport Veldhoven lieten we zwembad Den Ekkerman circulair slopen. Alles wat kon worden hergebruikt, zoals de staalconstructie, kreeg een tweede leven in andere nieuwbouwprojecten. Kleinere spullen, zoals stoelen en deuren, gingen naar geïnteresseerde inwoners in Veldhoven. Met delen van het houten plafond in het oude zwembad wist een meubelmaker in Eindhoven wel raad. En een groot deel van het 'oude' houten plafond is nu terug te zien in het plafond van City Sport. We bespaarden met deze duurzame manier van slopen alleen al 1,7 miljoen kilogram CO₂, vergelijkbaar met wat 447 huishoudens per jaar aan energie verbruiken.

Wat is aanvullend nodig?

Direct lezen

Waar zetten we op in?

Wat doen we al?

Wat is aanvullend nodig?

Het thema verkennen en afvalbeleid vernieuwen

Verkenning Circulair

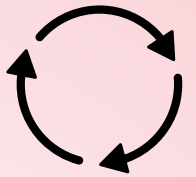
Circulariteit ontwikkelt zich razendsnel en wint aan belang vanwege milieuproblemen en de schaarste van grondstoffen. Op nationaal en provinciaal niveau wordt gewerkt aan wetgeving en beleid. Binnen de gemeente is nog geen duidelijk beeld over de hele linie van het thema Circulair. Bovendien zijn niet alle aspecten, zoals de bijkomende ruimtevrage, vertaald naar onze lokale context. We hebben een verkenning nodig om inzicht te krijgen in de opgaven, kansen en bedreigingen rond circulariteit. In het bijzonder voor onze verstedelijkingsopgave. Dit omvat het analyseren van belangrijke elementen en het definiëren van de gemeentelijke rol. Samen met de regio en provincie gaan we aan de slag met de ruimtevrage rondom circulariteit. Aan de hand van de resultaten van de verkenning bepalen we welke vervolgstappen nodig zijn in beleid en uitvoering.

Actualiseren afvalbeleid

Eind 2025 loopt ons afvalbeleid af. Bovendien treedt dit jaar nieuwe wetgeving in werking: het Circulair Materialenplan (CMP). Het CMP biedt een uniform kader voor het gebruik van grondstoffen, het omgaan met afval en het verlenen van vergunningen. Het geeft een overzicht van het bindend Nederlands beleid voor afvalstoffenbeheer. Op basis van dit nieuwe landelijke kader moeten we ons lokaal afvalbeleid bijwerken.

Wat is aanvullend nodig?

Direct lezen

Waar zetten we op in?

Wat doen we al?

Wat is aanvullend nodig?

Uitvoering voortzetten, keuzes maken en samenwerken met partners

We stellen een nieuw uitvoeringsprogramma afval op, wanneer het afvalbeleid is bijgewerkt. Ondertussen zetten we de lopende activiteiten wat betreft afval voort. We sluiten aan bij de het kennisontwikkelingsprogramma vanuit de Omgevingsdienst met betrekking tot toezicht en handhaving op het gebied van circulaire economie, zodat we de lessen uit de praktijk mee kunnen nemen in onze verkenning. Zodra de verkenning is uitgevoerd, formuleren we wat er meer of anders nodig is in de uitvoering.

Keuzes maken rondom de milieustraat

De huidige milieustraat heeft wat betreft ruimte en inrichting beperkingen voor het verwerken van goederen en materialen. We moeten de milieustraat uitbreiden en aanpassen, om het groeiende aantal inwoners te faciliteren en reststromen op een duurzamere, circulaire manier te verwerken. En we moeten bepalen op welke plek in Veldhoven dit het beste kan landen, waar mogelijk gecombineerd met andere functies. Het advies is dan ook om het haalbaarheids-onderzoek van het Circulair Ambachtscentrum bij te werken en te vertalen in een plan van aanpak.

Bijlagen

Verklarende woordenlijst

Bijlage I

Bovenlokale afspraken

Afspraken die gemaakt worden tussen verschillende gemeenten of regio's om gezamenlijke doelen te bereiken en problemen aan te pakken die de lokale grenzen overschrijden.

Brede welvaart

Een concept dat draait om het welzijn van de samenleving. Zowel wat betreft de kwaliteit van leven in het 'hier en nu', als de impact van onze manier van leven op het welzijn van mensen op andere plekken en voor toekomstige generaties. Hierbij meten we de kwaliteit van leven aan de hand van economische, ecologische en sociaal-maatschappelijke uitkomsten.

Circulaire economie

Een economisch systeem gericht op het hergebruik van materialen en producten, het minimaliseren van afval en het sluiten van kringlopen om duurzaamheid te bevorderen.

Energie armoede

Het gebrek aan toegang tot (betaalbare) energievoorzieningen in huis. Het gaat over huishoudens die vanwege hun financiële situatie en de slechte staat van hun woning geen gezond en comfortabel binnenklimaat kunnen handhaven.

Groen

Alle natuurlijke elementen zoals bomen, groenstroken, parken en natuurgebieden, inclusief de waarde (sociaal, ruimtelijk en ecologisch) van dit groen voor mens, dier en milieu.

Groene Vingers

Groenblauwe structuren die het Kempen-landschap verweven met de bebouwde kom van Veldhoven. Deze structuren hebben een belangrijke functie als verbinder van mens en natuur.

Verklarende woordenlijst

Bijlage I

Het Q-team / de Q-wijzer

Het Q-team beoordeelt de kwaliteit van grotere woningbouwprojecten aan de hand van de Veldhovense Kwaliteitswijzer (Q-wijzer) die gebaseerd is op de Brainport Principes voor een kwalitatieve woonomgeving.

Infiltratie

Het proces waarbij water in de bodem doordringt, wat belangrijk is voor het aanvullen van grondwater en het voorkomen van overstromingen.

Integrale programmatische aanpak

Een manier om tussen verschillende thema's en domeinen samen te werken aan overstijgende opgaven in beleid en uitvoering.

Klimaatakkoord

Een onderdeel van het Nederlandse klimaatbeleid. Het is een overeenkomst tussen veel organisaties en bedrijven in Nederland om de uitstoot van broeikasgassen tegen te gaan. Daarmee wordt de opwarming van de aarde beperkt.

Klimaattool

Een instrument om bij ruimtelijke ontwikkelingen te kunnen sturen op een groene en klimaatbestendige leefomgeving aan de hand van kwantitatieve en kwalitatieve criteria.

P&C-cyclus

Een planning-en-controlcyclus, ook wel P&C, is een jaarlijks terugkerende cyclus, met als doel om het beleid en de bedrijfsvoering van de gemeente te beheersen. De cyclus geeft inzicht in de doelstellingen van de gemeente, of ze deze bereikt en welke financiële middelen daarvoor nodig zijn.

Verklarende woordenlijst

Bijlage I

Participatie

Inwoners en andere partners worden in een vroegtijdig stadium bij de besluitvorming over visies, plannen, programma's en projecten betrokken.

Randvoorwaarde

Een noodzakelijke voorwaarde waaraan moet worden voldaan om een project of proces doorgang te kunnen laten vinden.

Reststromen

Materialen of producten die overblijven bij een productieproces of als afval worden beschouwd, maar die nog steeds een bepaalde waarde hebben.

Routinematige taken

Taken en activiteiten die terugkerend moeten worden uitgevoerd, hetzij op een vaste of regelmatige basis, voor een bepaald doel.

Schaalsprong

Economische impuls in de Brainport regio waardoor extra woningen, scholen, winkels en sociale voorzieningen nodig zijn.

Slecht geïsoleerde woning

Een woning met energielabel D, E, F of G, of met twee slecht-geïsoleerde bouwdelen.

Vergroenen

Groener inrichten van de fysieke leefomgeving. Zie toelichting op het woord Groen.

Verstedelijking

Toename van het aantal mensen dat in de stad woont waardoor extra woningen, scholen, winkels en sociale voorzieningen nodig zijn.

Verklarende woordenlijst

Bijlage I

Waterberging

Tijdelijk opvangen van (regen)water in de bodem, sloten, beekjes, plassen en overige waterbergingsgebieden. Vanuit hier kan het water geleidelijk naar het grondwater zakken in plaats van dat schoon (regen)water wordt afgevoerd via de riolering.

Werklocatie

Een gebouw of terrein dat nu en in de toekomst een plek biedt aan bedrijvigheid binnen het economisch profiel.

Mitigerende maatregelen

Een activiteit met als doel om de oorzaak of het gevolg van een ongewenste gebeurtenis weg te nemen, of te verkleinen.

Biobased materialen

Materialen die afkomstig zijn uit de levende natuur (veeteelt, tuin-, land- en bosbouw) en welke op korte termijn, binnen de gebruiksperiode van het toepassingsproduct, opnieuw kunnen groeien.

Overzicht van kaders en beleid

Bijlage II

De streefbeelden en keuzes van de Duurzaamheidsagenda zijn gebaseerd op de koers die in de Visie op gemeente Veldhoven is ingezet, keuzes die in de Omgevingsvisie zijn opgenomen, vastgesteld gemeentelijk beleid en bovenlokale afspraken. Onderstaand een weergave van kaders en beleid die ten grondslag liggen aan de Duurzaamheidsagenda. De nummering is overeenkomstig de Visie op gemeente Veldhoven.

	Visie op gemeente Veldhoven: Groeiend & trots	2025
	Integrale laadstrategie: Opgeladen verder	2023
	Uitvoeringsprogramma Afval 2021-2025	2021
	Uitvoeringsprogramma Energietransitie	2022
	Ambitiedocument Habraken	2024
	Kadernota Grondbeleid	2023
[1]	Kadernota 2025	2024
[2]	Visie sociaal maatschappelijke ontwikkeling	2024
[6]	Woon(zorg)visie: Goed wonen in een groeiend Veldhoven	2023
[7]	Integraal Maatschappelijk Beheerkader (IMBK)	2024
[8]	Transitievisie Warmte	2021

Het overzicht van kaders en beleid gaat verder op de volgende pagina >

Overzicht van kaders en beleid

Bijlage II

[9]	Verstedelijkingsakkoord SGE	2022
[10]	Beleidskader hernieuwbare elektriciteit en besparing	2022
[11]	Regionale Energiestrategie MRE	2021
[12]	Omgevingsvisie	2022
[13]	Strategische agenda Brainport	2023
[14]	Convenant Beethoven	2024
[15]	Visie werklocaties	2024
[17]	Mobiliteitsvisie	2023
[20]	Visie op participatie	2024
[23]	Integraal huisvestingsplan onderwijs	2024
[26]	Samenwerkingsagenda SGE 2023	2023
[27]	In goede banen – Samenwerkingsakkoord 2023-2026 – MRE	2023

Samenhang Duurzaamheidsagenda en P&C documenten

Bijlage III

Kadernota

De Duurzaamheidsagenda en onderliggende thema's hebben verschillende raakvlakken met de programma's en doelen in de Kadernota. De figuren op deze en hierna volgende pagina's geven een weergave van deze samenhang.

		 Algemeen	 Groen	 Klimaat- bestendig	 Schoon, gezond en veilig	 Duurzame Energie	 Circulair
Programma 0	Bestuur en ondersteuning						
	0.04 De gemeentelijke organisatie is gezond, flexibel en slagvaardig						
Programma 1	Veiligheid						
	1.05 We zorgen voor een veilige fysieke leefomgeving.						
Programma 2	Verkeer, vervoer en waterstaat						
	2.01 Inwoners, werknemers en bezoekers verplaatsen zich vaker te voet, met de fiets, met het openbaar vervoer of met deelmobiliteit.						

Samenhang Duurzaamheidsagenda en P&C documenten

Bijlage III

		 Algemeen	 Groen	 Klimaat- bestendig	 Schoon, gezond en veilig	 Duurzame Energie	 Circulair
Programma 3	Economie						
	3.02 Het aanbod van werklocaties sluit aan bij de huidige en toekomstige behoefte						
	3.03 Onze (centrum)gebieden zijn compact, compleet en comfortabel en sluiten aan bij de huidige en toekomstige behoefte						
Programma 5	Sport, cultuur en recreatie						
	5.01 Beschikbaar stellen van sport-, beweeg- en cultuuraanbod						
	5.05 Bevorderen van een duurzame en natuurvriendelijke leefomgeving.						

Samenhang Duurzaamheids- agenda en P&C documenten

Bijlage III

	Algemeen	Groen	Klimaat- bestendig	Schoon, gezond en veilig	Duurzame Energie	Circulair
Programma 7 Volksgezondheid en milieu						
7.02 We zorgen voor een goed functionerende en toekomstbestendige gemeentelijke riolering.						
7.03 Afname van de hoeveelheid restafval en het steeds opnieuw gebruiken van grondstoffen.						
7.04 We zetten in op een toekomstgerichte, groene en gezonde leefomgeving						
7.05 We verkleinen de ecologische voetafdruk door energie en materialen						
7.06 De begraafplaats onderhouden om kwaliteit en beschikbaarheid van rustplaatsen te waarborgen.						
Programma 8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing						
8.02 Nieuwe stedelijke woon- en werkmilieus creëren						
8.03 De woningvoorraad sluit aan bij de huidige en toekomstige behoefte						

Samenhang Duurzaamheidsagenda en P&C documenten

Bijlage III

Begroting

Het overzicht hieronder bevat de activiteiten die voortkomen uit de Duurzaamheidsagenda en hoe deze in de P&C-documenten verwerkt worden.

	Thema	Activiteit	Programma	Gevolgen begroting	Dekking	Toelichting en opmerkingen
2025						
1	Algemeen	Ontwikkelen programmatische aanpak Duurzaamheid	0	Geen		Onderdeel van ontwikkelen programmatische aanpak (organisatieontwikkeling).
2		Monitoring verkennen	0	Geen		Onderdeel van monitoring Brede Welvaart.
3	Duurzame energie	Beleid actualiseren	7	Geen		Onderdeel van Uitvoeringsprogramma Energietransitie.
2026						
4	Algemeen	Programmatische aanpak Duurzaamheid implementeren	0	Geen		Onderdeel van ontwikkelen programmatische aanpak (organisatieontwikkeling).
5	Groen Klimaatbestendig	Beleid ontwikkelen	7	Structureel: 1fte Incidenteel: uitvoeringskosten € 90.000		Mogelijkheden dekking te onderzoeken: bestaande formatieruimte, heffingen (GRP) en projecten/ programma's/ grondexploitaties. Resterende kosten opnemen in Begroting 2026.
6	Klimaatbestendig	Actualiseren Uitvoeringsagenda Klimaatadaptatie.	7	Geen		Onderdeel van IMBK. Hierna aanvraag cofinanciering waterschap uitvoeringsprojecten.
7	Schoon, gezond en veilig	Beleid ontwikkelen	7	Structureel: 1 fte Incidenteel uitvoeringskosten €90.000		Mogelijkheden dekking te onderzoeken: bestaande formatieruimte, heffingen en projecten/ programma's/ grondexploitaties. Resterende kosten opnemen in begroting.
8	Duurzame energie	Actualiseren uitvoeringsprogramma Energietransitie	7	Geen		Incl. evalueren financiële opzet programma en samenhang integraal programma Duurzaamheid.
9	Circular	Locatiestudie milieustraat/ verkenning Circulair ambachtscentrum	3	Geen		Onderdeel van ontwikkeling Habraken: milieustraat en gemeentewerf.
10		Verkenning circulaire economie	7	Tijdelijk 0,4 fte	CDOKE-middelen	CDOKE middelen zijn ondergebracht bij Uitvoeringsprogramma Energietransitie, maar ook voor Circulair in te zetten.
11		Actualiseren afvalbeleid op basis van nieuwe wetgeving	7	Geen		Onderdeel van afvalbegroting.

Samenhang Duurzaamheidsagenda en P&C documenten

Bijlage III

	Thema	Activiteit	Programma	Gevolgen begroting	Dekking	Toelichting en opmerkingen
2027						
12	Groen Klimaatbestendig	Beleid implementeren	2, 7 en 8	Nader bepalen		Implementatie in o.a. Klimaattool (prog. 8) en check op uitvoering IMBK (prog. 2). Nader te bepalen in beleid welke ruimtelijke instrumenten ingezet worden.
13	Schoon, gezond en veilig	Beleid vertalen naar Omgevingsplan en/of -programma	8	Nader bepalen		Nader te bepalen in beleid welke instrumenten ingezet worden.
14	Overig nader bepalen in 2026					
2028						
Nader bepalen in 2026 en 2027						

Monitoring

De monitoring en actualisatie van de Duurzaamheidsagenda vindt plaats door middel van de P&C-documenten, in de duurzaamheidsparagraaf. We nemen jaarlijks de nieuwe inzichten en aandachtspunten op en geven overzicht hoe duurzaamheid in de begrotingsprogramma's is opgenomen, zodat de raad inzicht heeft en integrale afwegingen kan maken. Een deel van de onderwerpen kent al indicatoren (afval, energie). Voor een aantal duurzaamheidsthema's zijn nog geen duidelijke indicatoren op te nemen, omdat er geen operationele doelen in beleid zijn gevat. Deze slag kan gemaakt worden zodra meer uitgewerkt beleid aanwezig is.